Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДАЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... гаража эхилэн гарана. | № 70 (18393) | 1990 оной мартын 25, воскресени | Сэн 3 мүн.

КПСС-эй ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕДЭЙ ПЛЕНУМ ТУХАЙ ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

...мартын 23-да Улаан-Үдэдэ Буряадай обкомой ... үнгэрөө. Обкомой ... КПСС-эй об... бүридэлдэ оро... райкомуудай нэгэдэ..., горрайгүйсэдкомуу..., республикын ми..., албан зургаа..., Улаан-Үдын ... организацинуудай сек..., бүлэг ветерануud, ... республикын ... хүдэлмэрилэгшэд ...

...пленум иимэ ... гэбэл:

...мартын (1990 он) ... болон областной ... тоосоото-... үнгэргэхэ тухай. ... академиин ... Буряадай эр... партийна суглаа... партиин бүлэг ве... ЦК-да бэшэһэн ... асуудал.

...элидхэл ... нэгэдэхи секре... Элидхэл зүб... КПСС-эй Гусиноозер... нэгэдэхи секретарь ..., КПСС-эй Улаан-... нэгэдэхи секретарь ... Улаан-Үдын авиаци... нэгэдэлэй дирек..., Буряадай эрдэ... секретарь Н. И. ... партийна ор... комиссиин түрүүлэгшэ Г. Немсараев, хүдөө ... парткомой сек... ..., судна бү... директор А. В. Юх..., ... заводой партко... Ю. П. Кондратьев, ... дорожно райкомой ... А. Н. Колдунов, ... райкомой нэгэдэ... Д. Ч. Боросгоев, рес... ... зүйлнүүдэй уп... ... В. П. Желез... ... гэжэ, үгэ хэлээ.

... хэлсэгдэһэн асуу... ... мартын (1990 ... шиидхэбэринүүдые ... баталан абаба.

... пленум иигэжэ ...

... тоосоото-һунгалтын ... конференциие хоёр ...

... һарада иимэ асуу...

..., демократическа социализм тээшэ» КПСС-эй ЦК-гай Платформын проект тухай, КПСС-эй Уставай проект тухай;

2) Буряадай областной партийна организациһаа КПСС-эй XXVIII съездын делегадууд тухай;

3) Областной партийна конференциин хоёрдохи шатые бэлдэхэ ба үнгэргэхэ талаар комиссинууд тухай.

1990 оной декабрь һарада болохо областной тоосоото-һунгалтын партийна конференци дээрэ иимэ асуудалнуудые хараха:

1) КПСС-эй областной комитедэй тоосоон;

2) Областной партийна организациин шалгалтын комиссиин тоосоон;

3) КПСС-эй областной комитедые һунгалга;

4) Областной партийна организациин хиналта-шалгалтын комиссие һунгалга.

2. Областной партийна XXXV конференцидэ түлөөлэлгын иимэ нормо тогтоохо: КПСС-эй 90 гэшүүнһээ нэгэ делегат, КПСС-эй 90 гэшүүнһээ үсөөн коммунистнуудтай партийна организацинууд КПСС-эй горкомууд болон райкомуудай үнгэргэһэн кустовой суглаанууд дээрэ делегадуудые һунгаха. Партийна эхин организацинуудта областной партийна конференциин делегадуудые 1990 оной майн 15 болотор һунгаха.

3. Партийна организацинуудта тоосоон ба һунгалтые иимэ болзорто үнгэргэхэ:

август-сентябрь һарануудта — партийна бүлэгүүдтэ болон цеховэ партийна организацинуудта;

сентябрь-октябрь һарануудта — партийна эхин организацинуудта;

октябрь-ноябрь һарануудта — районно болон городской тоосоото-һунгалтын партийна конференцинүүдые үнгэргэхэ.

4. Партиин XXVIII съездэдэ делегадуудые мүрысэлгын, хэдэн кандидадуудые дэбжүүлгын оршон байдалда, үргэн демократиин үндэһэ һуури дээрэ үнгэргэхэ шухала гэжэ тоологдоно. КПСС-эй XXVIII съездэдэ делегадуудые һунгаха гүрим баталха (хожом толилогдохо).

Партиин ээлжээтэ съездэдэ делегадуудай һунгалта үнгэргэхэ областной партийна организациин комиссиин бүридэл баталха (доро толилогдоно). Түлөөлэлгын нормын ёһоор, партийна һунгуулиин округуудые байгуулхыень, 1990 оной майн 15 болотор КПСС-эй горкомууд болон райкомуудтай хамта съездын делегадуудай һунгалта үнгэргэхыень комиссида даалгаха.

5. Тоосоото-һунгалтын партийна суглаанууд болон конференцинүүдэй үедэ партийна организацинуудай ажал хэрэгүүдые наринаар шэнжэлхэ, үзэл сурталай, эмхидхэлэй талаар коммунистнуудые нэгэдүүлхэ, партийна хүдэлмэриие һайжаруулха талаар хэмжээнүүдые тодорхойлхо хэрэгтэй. Хубилган шэнэдхэлгын хэрэгтэ үнэн сэхэ хүнүүдтэй политическэ аргануудаар хүдэлжэ шадаха, партийна организацинууд болон партийна комитедүүдэй хүдэлмэри хубилган шэнэдхэжэ шадаха шадабаритай коммунистнуудые партийна комитедүүдтэ дэбжүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха.

Удаань ЛВРЗ-гэй электрослесарь Николай Жамбинович Бурцевые Россин партийна конференци бэлдэхэ талаар бүлэгэй бүридэлдэ оруулха зууршалга тухай тогтоол КПСС-эй обкомой пленум абаба.

Пленумэй хоердохи асуудалаар иимэ мэдээсэлнүүд хэгдээ: КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн **П. А. Чукреев** — Буряадай эрдэмэй түбэй нэмэл партийна суглаанай тогтоолые республикын партийна организацинуудта зүбшэлгын ябаса тухай; тус асуудалаар эмхидхэгдэһэн комиссиин түрүүлэгшэ, партиин болон ажалай ветеран **В. Б. Базаров** — КПСС-эй ЦК-да партиин бүлэг ветерануудай бэшэгые, тэрээн соо хэлэгдэһэн баримтануудые шалгаһанай дүнгүүд тухай. Энэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ иимэ хүнүүд хабаадаа гэбэл: нарин сэмбын комбинадай директор, Социалис Ажалай Герой **К. П. Альцман**, партиин ветеран **Д-Н. Т. Раднаев**, КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь **В. Р. Булдаев**, партиин ветеран **И. И. Болдогоев**, «Бурятагропромсоюзай» хиналта-шалгалтын таһагай начальник **Ц. Ш. Бальбаров**. КПСС-эй Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь **П. В. Бахаев**, «Бамтоннельстрой» трестые эрхилэгшэ **В. А. Бессолов**, телевидениин редактор **А. А. Аганесова**, партиин ветеран **И. Л. Дульбинов**, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой хоердохи секретарь **Р. Р. Хориноева**, Буряадай ниитын эрдэмэй институдай түүхын, этнографиин болон археологиин таһагые даагша **Г. Л. Санжиев**, метрологи болон стандартизациин республиканска түбэй түрүүлэгшэ **Ю. В. Музыка**, ЛВРЗ-гэй электрослесарь **Н. Ж. Бурцев**, СССР-эй арадай депутат, ВСТИ-гэй доцент **С. Г. Шапхаев**, КПСС-эй Ивалгын райкомой нэгэдэхи секретарь **А. П. Цымбалюк**, СССР-эй арадай депутат, Улаан-Үдын мяханэй комбинадай генеральна директор **В. И. Канибалоцкий**, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай ректор **Г. Д. Басаев**, КПСС-эй Яруунын райкомой нэгэдэхи секретарь **Д. Ч. Боросгоев**, КПСС-эй ЦК-гай Партийна байгуулалтын болон кадрнуудай хүдэлмэриин таһагай харюусалгата эмхидхэгшэ **В. И. Кудрявцев**, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляков**, Буряадай эрдэмэй түбэй президиумэй түрүүлэгшын уялгануудые дүүргэгшэ **В. Е. Викулов**.

Зүбшэн хэлсэлгын дүнгөөр обкомой пленум энэ асуудалаар тогтоол баталан абаа. Буряадай эрдэмэй түбэй нэмэл партийна суглаанай тогтоол соо болон партиин бүлэг ветерануудай бэшэг соо хэлэгдэһэн зарим дутагдалнууд партиин обкомой бюрогой ажал ябуулгада бии гээд тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ.

Республикын социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха, соел ба арадай эрдэм һуралсалые хүгжөөлгэдэ тохёолдожо байһан дутуу дундануудые усадхаха, КПСС-эй обкомой хүдэлмэриин түхэл маяг болон онол аргануудые хубилган шэнэдхэхэ, кадрова хүдэлмэридэ хандасаяа хубилгаха талаар нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые абаха шухала байһан тухай асуудалнууд зүбөөр табигдаа.

Гэхэтэй хамта КПСС-эй обкомой бюрогой хүдэлмэридэ үгтэһэн зарим сэгнэлтэнүүд гүнзэгы баримтагүй, заримдаа үнэн зүб бэшэ байна, зарим ушарта буруу баримтанууд харуулагдана гэжэ обкомой пленум тоолобо.

Экономико болон социальна һалбарида ушаржа байһан дутуу дундануудые усадхан зайсуулха талаар шэглүүлэгдэһэн тодорхой хэмжээнүүд КПСС-эй областной комитедэй бюрогой үүсхэлээр бэелүүлэгдээ гэжэ обкомой пленум тэмдэглээ. Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдээр Россин дунда зэргын урэ дүнгүүдһээ республикын гээгдэлгэ һүүлэй жэлнүүдтэ хороогдожо захалба.

КПСС-эй обкомой пленум **иигэжэ тогтообо:**

1) Энэ асуудалые зүбшэн хэлсэһэн республикын олонхи партийна организацинудай һанамжые хараада абажа, КПСС-эй обкомой бюрое тушаалһаань буулгаха гэһэн эрилтэ таграһагүй, тиин партиин обкомой бюрогой мүнөөнэй бүридэлдэ этигэл найдалаа мэдүүлхэ. Тоосоото-һунгалтын кампаниие эмхидхэлэй-политическэ үндэр дээдэ хэмжээндэ үнгэргэжэ, демократиин үндэһэ һуури дээрэ КПСС-эй обкомой шэнэ бүридэлые эмхидхэхын тула таарамжатай эрхэ байдал байгуулхыень КПСС-эй обкомой бюродо даалгаха.

2) Кадрова хүдэлмэридэ гаргагдаһан алдуунуудые зайсуулха хэмжээнүүдые областной партийна конференцидэ бэлдэхэлэй үедэ абахыень, шухала хубилалтануудые хэхыень, партийна организацинуудай болон ажалша коллективүүдэй зүгһөө дэмжэгдэдэг шэнэ хүнүүдые партийна хүдэлмэридэ элсүүлэн хабаадуулхыень КПСС-эй обкомой бюрое уялгалха.

Обкомой пленум нүхэр А. М. Беляков тухай эмхидхэлэй асуудалые хаража үзэбэ. **П. В. Бахаев**, Буряадай Эрдэмэй түбэй түрүүлэгшын орлогшо **А. К. Тулохонов**, КПСС-эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь **К. Д. Лубсандоржиев**, **А. Н. Колдунов**, **В. Б. Базаров**, **М. Г. Намсараев**, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ниитын эдеэ хоолой захиргаанай начальник **В. Ц. Дамбаин**, Хориин районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ **А. М. Бузин**, КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь **В. П. Грехов**, республикын соёлой министр **Д. Т. Цыремпилов**, **В. Р. Булдаев**, КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь **Ю. И. Алексеев**, **Ю. Н. Кравцов**, **А. М. Беляков** энэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан байгаа.

КПСС-эй обкомой пленум **иигэжэ тогтообо:**

Нүхэр А. М. Беляковой Национальна асуудалнуудай талаар РСФСР-эй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр томилогдоһонтойнь дашарамдуулан, тэрэниие КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретариин тушаалһаа сүлөөлхэ, КПСС-эй обкомой бюрогой бүридэлһөө гаргаха.

Автономито республикын партийна органуудта олон жэл соо аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлһэнэйнь түлөө А. М. Беляковто баяр хүргэхэ.

Удаань обкомой пленум КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретариие һунгаха тухай асуудалые зүбшэн хэлсээд, иимэ тогтоол баталан абаба:

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретариин тушаалда кандидатурануудые зүбшэн хэлсэжэ, тэдэниие партиин обкомой пленумэй үзэмжэдэ табихыень КПСС-эй горкомуудта, райкомуудта, партийна эхин организацинуудта дурадхаха. КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретариие һунгаха талаар партиин обкомой пленумые 1990 оной апрелиин 6-да зарлаха.

КПСС-эй ЦК-гай Партийна байгуулалтын ба кадрнуудай хүдэлмэриин таһагые даагшын орлогшо **В. Н. Крихунов** КПСС-эй обкомой пленумэй хүдэлмэридэ хабаадажа, үгэ хэлэһэн байна.

Энээгээр КПСС-эй областной комитедэй пленум хүдэлмэрээ дүүргэбэ.

КПСС-эй XXVIII СЪЕЗДЫН ДЕЛЕГАДУУДАЙ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИИН КОМИССИИН БҮРИДЭЛ

...Николаевич ... Арадай ... түрүүлэг... (түрүүлэгшэ).

... Васильевич ... секретарь, ... (орлогшо).

... Раднаевич ... эмхидхэ... ...нуудтай таһа... (секре...

... ...павловна — нарин сэмбын комбинадай директор.

Балалаешников Евгений Петрович — Холбоолжоной уурхайн экскаваторай ахалагша машинист.

Батуев Цыренжап Бимбаевич — ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь.

Булдаев Владимир Романович — КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь.

Бутуханов Николай Васильевич — дайнай ба ажалай ветерануудай республиканска соведэй түрүүлэгшын орлогшо.

Вторушина Галина Владимировна — һуралсалай «Байгал» ажахын һаалишан.

Гейдебрехт Владимир Оттович — Сэлэнгын ЦКК-гай директор.

Гулгонов Валерий Енжапович — Бэшүүрэй райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Дашиев Дугаржап Цыренович — Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй театрай дуушан.

Иванова Галина Николаевна — Мухар-Шэбэрэй районой «Родина» колхозой механизатор.

Качин Леонид Андреевич — Улаан-Үдын авиационно нэгэдэлэй парткомой секретарь.

Коренев Александр Степанович — КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь.

Корнаков Геннадий Михайлович — «Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй Хориин ПМК-гай начальник.

Лубсандоржиев Константин Доржиевич — КПСС-эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь.

Михалев Михаил Викторович — Тарбагатайн районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Найдаков Василий Цыренович — Буряадай эрдэмэй түбэй Ниитын эрдэмэй институдай директор.

ажалай түрүүшүүл хөөрэнэ

БУЛТАДАА ХАРЮУСАЛГАТАЙБДИ

...гада хабаатай асуудал — СССР-эй Президентын тушаал бии болгохо тухай асуудал шиидхээ гээшэ.

Сэхыень хэлэхэдэ, хубилган шэнэдхэлгые эхилһээр үнгэрһэн 5 жэлэй туршада горитой хубилалта туйлагдаагүй. Эд бараан болон эдеэ хоол манай магазинуудта даб дээрэ элбэг байдаггүй. Орон доторхи байдал тогтууритай һайн гэжэ хэншье хэлэхэ аргагүйл ха. Ушар тиимэһээ Президентын тушаал манай совет орондо хэрэгтэй гээшэнь зүбтэйл гэжэ һананаб. Манай, хүдэлмэришэдэй, һанал бодол ямар бэ гэхэдэ, бүхы орон дотороо журам заршам ба гүрим байгуулха ябадал гээшэ шухала болоод байна. Тиихэдэ заримашуул хөөрүүлжэ хэлэбэл, гараа хармаандаа хээд, митингнүүд дээрэ энэмнай дутуу, тэрэмнай дутуу гэжэ хэлээд, уряа лозунгнуудай хүсөөр экономикоёо хүгжөөхэ шэнгээр һанадаг ха юм. Тиигэхын орондо хүн бүхэн өөрынгөө даалгагдаһан участогтаа бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха ёһотой байгаа.

Ажахын тоосоондо орохо, арендын подряд болон ажахы эрхилэлгын бусад түрүү онол аргануудые ажалдаа нэбтэрүүлхэ гэжэ оролдохо ёһотойбди.

Манай трамвайна управлениин олон зуун хүнүүдһээ бүридэһэн коллектив хүн зониие һайнаар хангаха гэһэн нэгэл гол зорилготой.

Трамвай жолоодохо жолоошод түсэб дүүргэлтэдэ ехэ үүргэ дүүргэдэг гээд мэдээжэ байха ёһотой. Гэхэ зуура жолоошоднай дуталдана. Тиимэһээ олонхи ушарта нэгэ халаанһаа үлүү саг соо ажаллаха баатай болодог гээшэбди. Жолоошод юундэ дуталданаб гэһэн асуудал һонирхуулха ёһотой. Гол шалтагааниинь гэхэдэ, манай ажал хилээд хүшэр хүндэ гэхээр. Жэшээлхэдэ, 6 сагһаа трамвайнуудые линидэнь гаргахын тула һүниин 4 сагта хүл дээрэ байха ёһотой ха юмди. Тэрээнһээ гадуур социальна, гэр байрын талаар хангалта муу гэжэ сэхэ хэлэе. 4—5 жэлэй саада тээ управленидээ нэгэл хамтын байра барижа, ашаглалгада оруулһан байхабди. Тэрээнһээ ондоо байранууд һүүлэй жэлнүүдтэ бодхоогдоогүй. Мүнөө дээрээ нэгэл һайн столово баригдаад байна. Тэндэһээ эдеэ хоолой продукци хүдэлмэришэдтэ худалдадаг болохо юм гэлсэдэг. Теэд тэрэ асуудалынь мүнөөшье болотор шиидхэгдээгүй байһаар.

Бүхыдөө 120 шахуу жолоошод тоологдоно. Эдэ жолоошоднай 20—20 хүнһөө бүридэһэн 6 бригада боложо хубаардаг. Тиимэ нэгэ бригадыень би хүтэлбэрилдэгби.

Манай бригадада ажалай түрүүшүүл олон лэ. РСФСР-эй гэр байрын-коммунальна ажахын габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэһэн нэрэ зэргэтэй Любовь Захаровна Баляева тэрэ тоодо оролсоно. Тэрэ 30 гаран жэл соо таһалгаряагүйгөөр ажаллажа ябадаг. Үнэхөөрөөл урагшаа һанаатай хүн юм. Ажалдаа үнэн сэхээр, харюусалгатайгаар хандадаг, олон залуу жолоошодые һурган хүмүүжүүлһэн намтартай. Тиихэдэ үнинэй жолоошоноор ажалладаг Татьяна Федоровна Кравцова, Людмила Николаевна Штифонова, залуу жолоошон Лидия Кройтор болон бусад манай бригадын ажалай амжалтануудта хубитаяа ехээр оруулдаг хүнүүднай болоно.

Саашань хэлэбэл, түсэб дүүргэлтэдэ ажалта үдэр, трамвайгаар ябаһанай түлөө пассажирнуудай түлэдэг мүнгэн ехэ удха шанартай байдаг. Зүгөөр олонхи пассажирнуудnай мүнгөө түлэнгүй ябадаг. Минии һанахада, хүнэй һэшхэл — эгээл найдамтай хинагша байха ёһотой. Гэхэтэй хамта трамвайгаар ябаһанай түлөө һарын билет, хахад һарын билет гэхэ мэтые предприятинууд, организацинууд болон эмхинүүдтэ худалдадаг болохо ёһотой байгаабди. Энэ талаар манай Улаан-Үдэдэ мүртэй юумэн хэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, Эрхүүгэй областьдо трамвайгаар ябаһанай түлөө түлбэриин хэмжээн нэмэгдээ. Манай эндэ тиигэжэ болохогүй юм гү?

Трамвайн управлениин хүдэлмэриие үндэһөөрнь һайжаруулхын тула слесарьнууд, жолоошод — бүхы хүдэлмэришэдтэ ажаһуудалай талаар зохистой эрхэ байдал хангаха хэрэгтэй. Тиихэдэ бүхы коллектив эсэсэй эрхим дүнгүүдые туйлахын түлөө оролдохо онол арга нүхэсэл байха ёһотой.

Манай һалбариин хүдэлмэрилэгшэдэй съезд байгша оной март һарада болохо юм. Олон жэлэй туршада өөрынгөө һалбариин шиидхэгдэхээр болоһон асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ, шиидхэбэри абаха гэһэн зорилго тус съезд урдаа табинхай.

Үнгэрэгшэ жэлэй ажалай дүнгүүдээр Геннадий Раднаев, Валентина Брындина, Светлана Забгаева гэгшэд социалис мүрысөөндэ илажа гараа гэжэ тоологдоһон юм. Управлениимнай эрхим жолоошодой нэгэн Валентина Ивановна Брындина гэр байрын-коммунальна ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй съездын делегадаар һаяхан һунгагдаба.

Трамвайн управленидэ үнинэй бэрхээр ажалладаг хүнүүд яһала бии. Депогой начальник, Н. И. Хонгоров, трамвайнуудые ашагладаг албанай начальник Л. И. Силичева, управлениин профкомой түрүүлэгшэ А. Р. Настыгина болон бусад ажал хэрэгэйнгээ түлөө хододоо оролдожо ябадаг хүнүүд юм. Тэдэ хүнүүдтэй үгэеэ ойлголсоходо бэлэн лэ байдаг.

Гэр байрын-коммунальна ажахын һалбарида, нэн түрүүн манай управленидэ дутагдалнууд олон байһаар. Эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула оролдонобди, тэмсэнэбди.

А. ПЕТУХОВА,
Улаан-Үдын трамвайн управлениин жолоошодой бригадир, РСФСР-эй гэр байрын-коммунальна ажахын габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

ШЭНЭДХЭЛГЫН ЗАМААР

Манай федерациин урагшаа амжалтатайгаар дабшахын тула хараалһан харгы замһаа ехэ юумэн дулдыдаха байна. Союзай Соведэй депутадууд мартын 23-най үглөөгүүр Кремль соо суглархадаа, СССР-тэхи экономическа харилсаанай гол ёһонуудые шэнэдхэлгэдэ хабаатай харгы замые бата бэхи, найдамтай болгохын тула ехэ оролдолго гаргаба. Союзай парламентын гурбадахи сесси дээрэ союзна болон автономито республиканuудта Экономико ба социальна һалбариие хүтэлбэрилгын юрэнхы үндэһэ һуури тухай Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэһэн байгаа. Энэ хадаа парламентаринарта яһала һайнаар мэдээжэ болоһон, комитедүүд болон комиссинууд дээрэ нэгэнтэ бэшэ зүбшэгдэһэн, Национальностьнуудай Соведэй заседани дээрэ түрүүшын уншалгаар хэлсэгдэһэн документ болоно.

Энэ документые баталан абаха талаар ямар хүдэлмэриин хэгдэжэ байһан тухай депутадуудта элидхэгдээ. Энэ хуулиин проект нэн түрүүн республиканuудай экономическа талаараа бээ дааһан байдалда хараалагданхай гэжэ онсолон тэмдэглэгдээ.

Заседани дээрэ олохон ажаглалтанууд хэгдэһэн, дурадхалнууд оруулагдаһан байха юм. Жэшээнь, депутат А. А. Собчак Союзай болон республиканuудай хоорондохи эрхэ түлөөлэлгэнүүдые тэнсүүритэйгээр хубаарилха талаар проект соо табигдаһан гол ёһые буруушааба. Тэрэнэй һанамжын ёһоор, мүнөө түбһөө эрхэ түлөөлэлгэнүүдээ шата шатаарнь доошонь дамжуулга бэелүүлэгдэхэ аргагүй байна. Дамжуулгын иимэ гүрим республиканuудта албан хойрог захиргаанай аппарадые үргэдхэхэ аюул тохёолдуулхадаа болохо юм гэжэ үгэ хэлэгшэ тоолоно. Энэ ушар республикын хэмжээндэ хуушанай зандаран зонхилолгын гүримые һэргээхэдээ болохо бшуу. Экономикын гол шата болохо предприятида экономическа бээ дааһан байдал олголгоор дээрэһээ хүтэлбэрилгын гүримые усадхан зайсуулха аабза гэжэ депутат найдажа байһанаа мэдүүлээ. «Литвагай ССР-тэ, Латвиин ССР-тэ, Эстониин ССР-тэ экономическа бээ дааһан байдал тогтоохо тухай» СССР-эй Хуули соо иимэ гол ёһон батадхагданхай гэжэ тэрэ һануулба. Удаань автономито эмхидэлнүүдтэ, союзна республиканuудтахи нютагай байгуулалнуудай хэмжээндэ хүтэлбэрилгые болюулха, эсэсэй эсэстэ Союзай эрхэ мэдэлые тодорхойлхо хэрэгтэй.

Ниитэ-союзай дэлгүүрэй эрхэ байдалда экономическа ажал ябуулгада хабаатай асуудалнуудаар республиканuудай эрхэнүүдые улам үргэдхэхэ тухай депутадууд һанамжануудаа хэлэбэ.

Палатын түрүүлэгшэ Е. М. Примаков СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. И. Абалкинда үгэ үгэбэ. Энэ хуулиин проект тушаа правительствын ямар ажаглалтануудые хэжэ байһан тухай тэрэ мэдээсээ. Хоёр талын хоорондохи харилсаан тухай хөөрэлдөөнэй гарахада хоёр асуудалые—союзна ба автономито республиканuудай дулдыданги бэшэ, бээ дааһан байдал тухай, СССР-эй бээ дааһан байдал, тэрэнэй эрхэнүүдые, этигэмжэ түлөөлэлгэнүүдые хамгаалха тухай асуудалнуудые — гүримшуулха хэрэгтэй.

Палата хуулиин проектые түрүүшын уншалгаар баталан абаба. «ССР Союзай, союзна болон автономито республиканuудай экономическа харилсаануудай үндэһэ һууринууд тухай» гэһэн шэнэ нэрын түлөө депутадууд дуугаа үгөө.

Үдэһөө хойшо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй заседани болобо.

* * *

СССР-эй эрхэтэдтэ, гадаадын оронуудай эрхэтэдтэ, ямаршьеороной эрхэтэн бэшэ хүнүүдтэ олзын налог тохохо тухай СССР-эй шэнэ Хуули хүнүүдые хуули ёһо хазагайруулгада түлхихэгүй юм аабза? Энэ хуулиин проекттэй танилсаад байхадаа, иимэ асуудалда абтахаар байна. Арадай хэрэглэмжын эд бараанай, худалдаа наймаанай, коммунально-ажаһуудалай, хүн зоной ажаһуудал хангалгын талаар СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй комиссиин гэшүүд мартын 23-да энэ хуулиин проектые зүбшэн хэлсэһэн байгаа.

Ушарынь юуб гэхэдэ, гол хүдэлмэридэ налог тохолгын урдын гүримые үлөөгөөд, тус хуули нэмэлтэ али бүхы ашаг олзонуудтай налогуудые эрид дээшэлүүлхые хараална.

Үнэн сэхээр олоһон мүнгөөе абахын тула хүн 700 хүрэтэр түхэригэй ашаг олзодо 13 процент олзын налог даруулха ёһотой байһан дээрэһээ ашаг олзынь энээнһээ дээшэ гарахаһаань, өөрынгөө орондо ондоо хүниие табиха баатай болохо байна бшуу. Салин хүлһэнэй жасын ургалтые хизаарлаха тухай дүримэй дэлгэрүүлэгдэһэн кооперативуудта мүнөөшье иимэ юумэн хэгдэжэ байна. Һайн лэ һаа, иимэ юумэн болоно. Муу һаа, ажалаар олоһон ашаг олзынгоо горитой хубиие гүрэндэ үгэхые дурагүйдэжэ, хүнүүд ажалаар олдоогүй ашаг олзо абахые оролдодог байха юм. Ушарынь юуб гэбэл, СССР-эй арадай депутадууд уялгануудаа бэелүүлһэнэйнгээ түлөө ямаршье налог тохогдодоггүй үшөө 200 түхэриг хуулиин ёһоор абана.

Обществын хүн зоной социально-зөөриин илгаае айхабтар ехэ болгохогүйн тула ороной олонхи хүн зоной оролдожо байһаниинь элитэ.

Юун болоно гээшэб? Нэгэ хуули нүгөөдэеэ заһаха, тиихэдэ гурбадахида зүришэхэ болоно гээшэ гү? Мүртэйгөөр бодомжологдоогүй хуули ёһонһоо хүнэй хохидохо ябадалда хэн туһалжа шадахаб? Депутадуудта үгэ үгтэнэ. Мартын 26—27-до СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай хамтын заседани дээрэ энэ хуулиин проект хоёрдохи уншалгаар шагнагдаха юм.

(ТАСС).

ПРОФСОЮЗУУДАЙ СЪЕЗД ДҮҮРЭБЭ

Мартын 23-да Москвада хүдэлмэрээ дүүргэһэн учредительнэ съезд РСФСР-эй бээ дааһан байдалтай профсоюзуудай федерациие байгуулаа. Тэрэнэй делегадуудай һанамжын ёһоор, шэнэ эмхи Россин социально-экономическа ажабайдалда эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ, ажалшадай эрхэнүүдые, аша туһые жэншэдгүйгөөр хамгаалха байна.

Энэ эмхиие байгуулхын тула гурбан үдэрэй туршада үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдөө. Эдэ хөөрэлдөөнүүдэй түгэсхэлдэ съездэдэ хабаадагшадай дунда хэдэн шухала асуудалнуудаар арсалдаанууд болобо. Шэнэ ниитын эмхиин эмхидхэлэй байгуулалтын үндэһэ һууриин проект илангаяа орёо хурсаар зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Жэшээнь, шэнэ профсоюзай түбэй уялгануудые ВЦСПС-һээ таһалха тухай, бусад республиканuудай профсоюзуудай нэгэдэлнүүдтэй тэрэнэй хоорондохи холбоон тухай асуудал табигдаа.

Тиигэбэшье федерациин эмхидхэлэй байгуулалтын, ажал ябуулгын гол ёһонууд тухай документые съездэ хабаадагшад баталан абаба.

РСФСР-эй профсоюзуудай учредительнэ съездын делегадуудай этигэмжэ түлөөлэлгэнүүдые удаадахи съезд болотор һунааха тухай тогтоол баталагдаа.

РСФСР-эй бээ дааһан байдалтай профсоюзуудай федерациин хүтэлбэрилхы органууд бүридүүлэгдээ. Делегадууд хэдэн кандидатурын үндэһэ һуури дээрэ федерациин түрүүлэгшые һунгаба. Бюллетеньдэ гурбан кандидатура оруулагдаһан байгаа. Нюусаар дуугаа үгэлгын дүнгүүдээр И. Е. Клочков илажа гараба.

Энээгээр РСФСР-эй профсоюзуудай учредительнэ съезд хүдэлмэрээ дүүргэбэ.

РОССИН ПАРЛАМЕНТДА ХЭД ОРОХОБ?

МОСКВА. (ТАСС). Россин Федераци дотор табан һарын туршада үргэлжэлжэ байһан һунгуулиин кампани дүүрэхэ дүтэлбэ. Окружной һунгуулиин комиссинуудһаа ороһон мэдээсэлнүүдтэй дахинаа дуугаа үгэлгын дүнгүүдые республикын Түбэй һунгуулиин комисси согсолжо байна.

Даб дээрэ абтаһан баримта мэдээнүүдэй ёһоор, мартын 14-дэ, 17-до, 18-да үнгэргэгдэһэн дахинаа дуугаа үгэлгын үедэ РСФСР-эй 908 арадай депутат тодоруулагдаа. Нэгэдэхи турта һунгагшадтай хамта мүнөө Россин парламентда 1028 депутат тоологдоно. Апрелиин 22-то, майн 13-да 40 округто дахинаа һунгалта үнгэргэгдэхэ.

Совет засагай бүхы жэлнүүдтэ энэ парламент эгээл ехэ эрдэм һургуулитай болохо юм. Дээдэ һургуулитай депутадууд 93 шахуу процентнь болоно. Эдэнэй дунда 39-һөө дээшэ процентнь инженернүүд, 9 үлүүтэй процентнь врачнууд, саашань агрономууд, юристнүүд, экономистнууд орсно, 12-һоо дээшэ процентнь хүдөө ажахын үйлэдбэриин түлөөлэгшэд, 5-һаа үлүү процентнь хүдэлмэришэд, бригадирнууд, мастернууд юм.

Һунгагшад коммунистнуудта этигэл найдалтай байһанаа харуулба. Парламентын гэшүүдэй 85-һаа дээшэ процентнь коммунистнууд юм. 5,4 процентнь эхэнэрнүүд, 4,3 процентнь 30 хүрэтэр наһанай залуушуул болоно.

Республикын гүрэнэй засагай дээдын зургаанда 78 процентнь ородууд, 4 шахуу процентнь украинецууд, 2,5 процентнь татарнууд юм. Энэнь Россин Федерациин хүн зоной үндэһэ яһанай бүридэлдэ тааралдана.

КПСС-эй ЦК-гай Платформын проект зүбшэн хэлсэнэбди

ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХҮНҮҮД ХҮДЭЛХЭ ЁhОТОЙ

Хубилган шэнэдхэлгын эхи табиhан партиимнай ЦК-гай апрелиин Пленумэй болоhоор табадахи жэлынь гүйсэжэ гэзшэ. Түүхын ехэ удха шанартай энэ саг соо хүнгэн бэшэ hургуули гараабди гэхэдэ, алдуу болохогүй байна. Демократи болон олондо юумэ нюулагүйгөөр мэдээсэлгын хүгжэлтэ байhан мүнөө үедэ ехэ юумэндэ hураабди, hуражаашье байнабди. Гэбэшье шэнэдхэлгын хэрэгүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ али болохоор элдэб hаад тодхорнууд нэгтэ бэшэ дайралдана.

Мүнөө үедэ манай түрэл орон доторхи эрхэ байдал ехээр хэзэнэйхэлгэ үндэ, орёо болоод байна. Эдэ бүгэдэн тушаа КПСС-эй ЦК-гай февралиин (1990 он) Пленум дээрэ КПСС-эй XXVIII съездын үзэмжэдэ табигдаhан КПСС-эй ЦК-гай Платформын проектые манай партиин организацинууд гэшүүд ушаана, танилсана. Мүн өөhэдын хоорондоо hэмнэжэ, дурадхалнуудаар хубаалдана.

Мүнөөнэй шатада орон доторнай нацинууд хоорондын асуудалнуудаар олон тоото ойлгосогүй юумэн болоно байна. Тэдэниие хажа усадхаха, тогтууритай байдал байгуулха тухай асуудал шухалын шухала болоод байна гэхэ байнаб. Нацинууд хоорондын харилсаануудай асуудалнуудта манай хандаса «Партиин национальна политика мүнөөнэй үедэ байдалда» гэhэн КПСС-эй Платформо соо найруулагданхай. Тэрэнэй үндэhэ hуури боложо үгэhэн зүйлнүүдые hайшаажа байнаб.

Совет федерацияын гүрэнүүд бэхижүүлгэ хадаа автономито республикануудай, областинууд болон округуудай бэеэ даанги байдалые бэхижүүлгэ болоно зэргэтэй. Энээн тухай мартажа болохогүй. Тэдэнэй эрхэнүүдые, экономическа, социальна болон соёлой ажабайдалай орёо асуудалнуудые бэеэ даагаад шиидхэхэ органуудые улам үргэдхэхэ хэрэгтэй. Энэ асуудалда онсо анхарал хандуулагдаха ёhотой гэжэ hананаб.

Манай совхоз, мүн район, республика дотор ямар олон үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд ажаhууна, ажаллана гээшэб! Жэшээнь, манай Үдын сомоной Советэй харьяата Баруун-Хасуурта, Баянгол hууринуудые абажа харая. Эдэмнай бодхоогдожо байhан бага hууринуудай тоодо оронхой. Эндэ үнихэн саг соо орд, буряад, татаар, башкир, мордва үгсаатанай түлөөлэгшэд ажаhууна. Тэдэнэй хэн нэгэниинь ши орошо, ши буряад, татаар гэжэ байхыень дуулаагүйб. Булта эбтэй зэтэй ажаhуудаг. Хүбүүд, басагадынь хоорондоо гэрлэнэхэй.

Нацинууд хоорондын харилсаа холбоо бэхижүүлхэ хэрэгтэ бидэ партиин гэшүүд бодото хубитаа оруулха, энээн тухай ойлгуулгын хүдэлмэри зүбөөр абуулха ёhотойбди.

Манай ороной арадуудай хамтын нүхэсэл хатуу шанга тэмсэл, байлдаан соогуур шэрэгдэнхэй. Тэрэниие нарин нягтаар сахижа ябаха зэргэтэйбди. Тээд зарим нютагууд тиимэ юумэн үзэгдэнэгүй. Тэрэниие бузарлаха ябадал үсөөн бэшэ дайралдана. Эндэл манай партиин хүтэлбэрилхы түрүү үүргээ харуулха зэргэтэй аад, юундэшьеб ходо хоцоржо, хамагай hүүлдэ, юумэнэй үнгэрhэнэй хойно шиидхэжэ ябана. Юрын, жиирэй коммунистнууд гү, али урдаа хараа, «тахижа» шахуу ябаhан партиин аппарадай гү? Миниин hанахада, бидэниие хүтэлбэрилжэ ябаhан хүнүүд зэмэтэй. Тэдэнэр манай этигэл найдабари хүсэд дүүрэнээр харюулжа гэхын аргагүй.

Партиин райкомууд, обкомуудай секретарьнуудые удаан сагаар hунгаха хэрэггүй гээд хэлэхэ байнаб. Тэдэнэр хэдэн жэлэй хугасаа соо нэгэ газартаа хүдэлхэдөө, үлүү бэрхэ, эдэбхи үүсхэлтэй болоно бэшэ. Жэшээнь, манай партиин Хориин райкомой нэгэдэхи секретаряар арбан хоёр жэлэй туршада коммунист П. В. Бахаев хүдэлжэ байна. Энэмнай удаан саг гээшэ ааб даа. Социально-соёлой хүгжэлтын талаар тэрэнэй хабаадалгатайгаар хэгдэhэн юумэн бишье haa, бидэнэй hанаа сэдьхэл ханганагүй. Үзэл сурталайшье талаар дутагдалнууд олон байха. Мууе бэдэрхэдэ бэлэн ааб даа гээд хэн нэгэн хэлэжэ магад. Теэд дутуу дундануудаа элирүүлээгүй, хэлээгүй haa, урагшаа дабшахагүйбди гэжэ hанагшаб.

Партиин манай райкомой аппарадай хүдэлмэрилэгшэд харюусалга ехэтэйгээр үшөөл хүдэлнэгүй. Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Бахаев сугтаа хүдэлдэг хүнүүдтэ эрилтэ багатайгаар ,халирхайшагаар хандана гэжэ байнаб. Зарим газартань демократишье «наадахаяа» hанаhан ушарнууд бии гэхэдэ, алдуугүй. hүүлэй үедэ партиин райкомдо хүдэлдэг хүнүүд аргагүй олон болошонхой. Тиигэбэшье урдынхиhаа муугаар хүдэлнэ. Зүгөөр салингыень харахада, тэдэнэрнай hара бүхэндэ хэнhээшье ехэ мүнгэ абадаг зон юм байна. Гүрэн түрын экономическа талаар шахардуу байдалда ороод байхада, партийна хүдэлмэрилэгшэдэй салингай нэмэhэн ойлгосогүй. Миниин hанахада, райкомой хүдэлмэрилэгшэдые үшөө үсөөн болгоод, тэндэ ёhотойл бэрхэ, харюусалга ехэтэй хүнүүдые хүдэлгэбэл, ашатай байха hэн.

СССР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэбэшэ гурбадахи съезд дээрэ СССР-эй Конституциин 6-дахи статья үгы хэhэн буруу гэхэ байнаб. Партимнай гүрэн түрыемнай хүтэлбэрилжэ дэлхэйн түрүү гүрэнүүдэй тоодо гаргаа бэшэ гү? Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда, hүүлээрхи жэлнүүдтэ ударидаа. Мүнөө болоходо энэ партимнай хэрэггүй болобо гээшэ гү? Манай парти хүтэлбэрилхы үүргэеэ алдаа гэхэгүйб, зүгөөр тэрэниие толгойлжо ябаhан хүнүүд зориг багатай, шадалгүй, эдэбхи үүсхэлгүй байшоо. Эдэ хүнүүдые сүлөөлхэ хэрэгтэй. Харин бүхы партиие зэмэлhэнэй хэрэггүй.

Б. ЦЫБИКОВ,
Үдын совхозой хонишон,
КПСС-эй гэшүүн.

ЗҮБ ГЭХЭ БАЙНАБ

Партийна организациингаа бюджедые коммунистнууд өөhэдөө мэдэхэ ёhотой. КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленум дээрэ М. С. Горбачевой элидхэл соо **партийна эхин организацинуудта партийна түлбэриин 50 процентые үлөөхэ гэhэн дурадхалые hайшаанаб.** Юуб гэхэдэ, бидэ урдань лозунг бэшэхэ бүд, элдэб шэрэ абаха мүнгэгүй байгаабди. Бидэндэ хүдэлhэн партиин ветерануудта тэдхэмжэ болгон үгэхэдэшье яанаб. Энэ ехэ зүб шиидхэбэри.

Тиихэдэ **партиин гэшүүдэй түлбэри салингайнь 2 процент болгохые дурадханаб.** Ехэ мүнгэ түлэдэгhөө боложо, партиhаа гараха, партида орохогүй ушар бии. Хоёрдохёор, **партийна hуралсал тухай асуудал зүбшэхөөр болоо.** Тэрэ хэрэгтэй гү? Мүнөө газетэ уншадаггүй, телевизор харадаггүй хүн үгы. Гурбадахяар, **партиhаа өөрынгөө дураар гараха эрхэ олгохо гээшэ тон зүб.**

И. ХОМИЧ,
ЛВРЗ-гэй локомотив-хабсаралгын цехэй партбюрогой секретарь.

ХООhОН ХЭЛСЭЭН ҮРЭГҮЙ

КПСС-эй ЦК-гай Платформын проект соо хүн зониие эдеэ хоолоор хангаха гээшэ шухалын шухала гээд хэлэгдэнэ. Тиимэhээ хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгые түргэдхэхэ эрилтэ табигдана. Энээн тухай хэды дахин элдэб ехэ зүблөөн, суглаанууд дээрэ хэлсэгдэнэ гээшэб? Теэд мүнөөшье болотор үрэнь харагданагүй. Эдеэ хоол дуталдаhан зандаа. Бүри хомор болоо. Хэды болотор иигэжэ байха зон гээшэбибди?

Үгытэй, үри шэридээ дарагдашаhан колхоз, совхозууд Эдеэ хоолой программые бэелүүлжэ шадахагүй. hаяаршье урихөө тэдэнэр гарахаяа байнагүй. Юуб гэхэдэ, тэдээндэ үгтэдэг техникэ бүри үнэтэй боложо байна. Жэшээнь, нэгэ комбайн 40 мянган түхэригтэ. Тиихэдэнь колхоз, совхозууд өөhэдынгөө продукци тон хямдаар худалдана. Жэшээнь, килограмм ороохо 8 мүнгөөр гүрэндэ худалдаад, комбикорм гүрэнhөө килограммынь 18 мүнгөөр худалдажа абанабди. Иигэжэ байхадаа өөдэлхэгүйбди. Ажахынууд, район болбосоруулгын өөрын ажахытай болохо ёhотой. Нютаг дээрэ болбосоруулhан юумэн үнэгүй, шанартайшье байха.

Хүдөөгэй зоной ажал урдань ямар байгаа hэм, тэрээнhээ ехэ ондоо болоогүй, улаан гараараа ажаллаhан зандаа. Эрдэм-техникын дэбжэлтые хооhон саарhан дээрэ бэшэ, харин бодото хүдөөгэй зоной ажабайдалда нэбтэрүүлхэ саг ерээ. Миниин hанахада, хүдөө ажахые хүгжөөхэ бодото хэрэгүүд хэгдэхэ ёhотой. Хооhон, юушье бүтээдэггүй хэлсээгээ дүүргэхээр болоо.

В. ГАРМАЕВ,
партиин гэшүүн.

ЭТИГЭНЭГҮЙБДИ

hаяхан манай hүнэй комбинадай партийна организациин нээмэл партийна суглаан боложо, КПСС-эй Октябрьска райкомой ээлжээтэ пленумэй шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэбэ. Тэрэшэлэн энэ суглаан дээрэ коммунист бүхэн Буряадай эрдэмэй түбэй партийна суглаанай тогтоол тухай өөрынгөө hанамжа хэлэhэн байна. Эндэ партиин Буряадай обкомой шангаар шүүмжэлэгдэhые мэдэнэт.

Хоёр жэлэй урда тээ КПСС-эй обком сантехническэ хэрэгсэлнүүдые бэлдэн гаргаха тухай тусхай тогтоол батална абаа hэн. Энэ тогтоол соо ямар заводой юу гаргаха байhан тухай тон hайнаар хэлээтэй. Теэд мүнөө болоходо энэ тогтоолоор юуншье хэгдээгүй. Харин бидэ иимэ хэрэгсэлнүүдээр дуталданабди. Үнэн дээрэ КПСС-эй обком өөрын абаhан шиидхэбэринүүдые бэелүүлнэгүй гээд коммунистнууд шүүмжэлээ.

Кадрнуудые шэлэн абаха, тааруулан табиха асуудалаар хэлэгдэhэн шүүмжэлэл тон зүб гээд дэмжэгдээ. КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляковой дурадхалаар хүтэлбэрилхы тушаалда худал хуурмаг ябадалтай хүнүүд дэбжүүлэгдэдэг байгаа.

«КПСС-эй обкомой бюродо этигэл найдабари үзүүлхэгүй» гэhэн Буряадай эрдэмэй түбэй коммунистнуудай суглаанай шиидхэбэриие дэмжэхэ гэhэн шиидхэбэри манай коммунистнууд абаба.

Н. БАЛТАХИНОВ,
КПСС-эй гэшүүн.

РЕСПУБЛИКЫН АЖАХЫН ТООСООН: *зорилгонууд, арга боломжонууд*

II. НЮТАГАЙ ШЭНЖЭНҮҮД ХАРААДА АБАН

(Түгэсхэл. Эхиниинь мартын 24-нэй номерто).

Экономикые бүхыдэнь социальна зорилгонуудые шиидхэлгэдэ шэглүүлхэ гээшэ хубилган шэнэдхэлгын гол зорилго болоно.

Мүнөө үедэ экономико хүтэлбэрилхэдөө, социальна программануудhаа эхи табигдана гээшэ. Эдэ программануудые бэелүүлхын тула арадай ажахын комплекс хүн зоной хэрэглэмжэ хангадаг объектнуудтэ гол анхаралаа хандуулна. Социальна хүгжэлтэ сэгнэхэдээ, улад зоной hуудал байдалай хэр зэргэ hайжарhые, оршон байгаалида муу талын нүлөө хэр үзүүлхэеэ болиhые, сэдьхэл бодолой талаар хэр болбосоронги болоhые хаража үзэдэгбди.

Гэхэтэй хамта Буряадай АССР-тэ ажаhуудаг хүн зоной ажаhуудалай хэм хэмжээн соморхон зандаа гээд тэмдэглэе. Үйлэдбэрилгын хүгжэнги хүсэнүүдтэй, ажал хубаарилгын аятай ябуулагдадаг газарта экономическа бэеэ даанги байдалда ороходо тааруу юм.

Республикын арадай ажахы гол түлэб түүхэй эд абадаг шэглэлтэй, үйлэдбэриин ба социальна талаар hулаар хүгжэнги гэжэ мэдээжэ. Ушар тиимэhээ экономическа бэеэ даанги байдалай классическа түхэлнүүдэй манай эрхэ байдалда таарамжатай байхань бэрхэтэй. Нютагай онсо шэнжэ хараада абан бодоод үзэбэл, экономикын ба социальна hалбаринуудые шата шатаарнь бэеэ даанги байдалда оруулхадаа, иимэ зүйлнүүдые сахиха гэбэл:

— экономическа, технологическа ба социальна политикые регинальна гуримай үндэhөөр ябуулhанай ашаар республикаяа комплексноор хүгжөөхэ;

— байгаалияа эзэн ёhоор ашаглаха, ажабайдалда тааруу эрхэ байдал байгуулха;

— ниитэ союзна ба уласхоорондын ажал хубаарилгада нютагай үүргэ дээшэлүүлхэ;

Республикын байгаалиин бүхы баялигууд нютагай мэдэлэй байха ёhотой.

Түүхэй эдэй нөөсэhөө уламжалан үйлэдбэрилгын хүсэнүүд дулдыдана бшуу. Хоёрдохёор гэбэл, бодомжотой технологиин зохёогдоhон байбал, оршон тойрондо муу талын нүлөөн ехээр үзүүлэгдэхэгүй болоно. Гурбадахяар, байгаалиин баялиг хэрэглэхэ зуураа нөөсэнүүдынь хожоржо, дууhажа магад гэжэ мартажа болохогүй. Тиимэhээл байгаалияа hэргээхын, арьбадхахын түлөө саг үргэлжэ оролдохо ёhотойбди.

Эдэ бүгэдэhөө ямар тобшолол хэм эр бэ? Нэн түрүүшээр естественнэ ба ниитын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй нөөсэнүүдые бүхы тээhэнь бүридхэлдэ абаха, шэнжэлжэ үзэхэ хэрэгтэй. Хүдөө ажахын талмайнуудай үрэжэл тухайнь тодо мэдээсэтэй болохо хэрэгтэй. Энээнэй ашаар республикын хүдөө ажахы мүнөө үедэ хэды хүн зониие хооллуулха аргатайб гэhэн асуудалда харюусажа боломоор ха юм.

Түлишын-элшэ хүсэнэй комплексдо, ой модоной, загаhанай ажахыда, үнгэтэ ба хара металлургиин hалбаринуудта, химическэ промышленностьда эгээл иимэ шэнжэлгэ хэгдэхэ ёhотой. Гансал бии байhыень сэгнээд орхихо бэшэ, харин үнэ сэнгэйнь талаар сэгнэлтэ үгэхэ зэргэтэй гэжэ hанагдана.

Игэжэ абтаhан, согсологдоhон материалнууд экономическа шиидхэбэринүүдые абахада ёhотой үндэhэн боложо үгэхэ зэргэтэй. Оршон байгаалида ашаглажа боломоор нөөсэнүүдые тооложо үзөөд, дэлгүүрэй хэрэглэмжэ ойлгоод байбал ,нютагай түүхэй эд хэрэглэн хүдэлдэг предприятинүүдые үргэдхэхэ, шэнэ үйлэдбэри нээхэ тушаа асуудалнуудые бодомжотойгоор шиидхэхэдэ аятай юм.

Экономическа бэеэ даанги байдалай хоёрдохи зүйлынь гэхэдэ, республика арадай ажахын ямар hалбари хүгжөөхэеэ өөрөө шиидхэхэ эрхэтэй байха ёhотой. Өөрынгөө олоhон мүнгөөр өөрыгөө хангаха арга олгохо hалбаринууд уридлан хүгжөөгдэхэ ёhотой.

Энээнэй удаадахи талань социальна болоно. Национальна шэнжэтэй материальна үйлэдбэринүүдтэ онсо анхарха хэрэгтэй.

Байгал шадарай баялигые бузарлахагүйн тула оршон тойрондо ямаршье нүлөө үзүүлхэгүй hалбаринуудые хүгжөөхэ гэhэн hанамжа гурбадахи зүйлынь болоно.

Саашань арадай ажахын үйлэдбэриин байгууламжые абаад үзэе. Нютагай эрхэ байдалда зарим предприятинууд экономическа ба экологическа талаараа яашье таарамжагүй юм. Нэн түрүүшээр гансал ондоо тээhээ асарагдаhан түүхэй эд, материал хэрэглэн хүдэлдэг предприятинууд болоно. Эдэмнай продукцияа дууhан шахуу ондоо регионуудта эльгээнэ бшуу. Гансал ажалай нөөсэнүүд, газар, уhан, элшэ хүсэн, түлишэ нютагай болоно. Гэхэ зуура байгаалида гай хохидол ушаруулдаг үйлэдбэринүүд энэ бүлэгтэ оромоор юм. Байгал нуурта дүтэ оршодог предприятинуудынь илангаяа ехэ гай хохидол үзүүлнэ гээшэ. Тиимэhээ эдэниие технологическа талаhаа шэнэдхэн зэбсэгжүүлжэ, ондоо шэглэлтэй болгохо гээшэ хойшолуулашагүй зорилго болоно.

Промышленна предприятинуудай хэр удаан саг соо хүдэлжэ байhыень, техническэ байдалайнь мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ хэр таарамжатайе шэнжэлжэ үзэхэ шухала. Үнэн дээрэ мүнөө предприятинуудай гол фонднуудай 50—70 процентнь хойшогүй хуушарhан бшуу. Прибор бүтээлгын предприятинуудые хараада абаагүй hаа, эртын индустриальна хүгжэлтын ба мануфактурна хаяын технологи эндэмнай гол түлэб хэрэглэгдэнэ гэбэл ехэ алдуу болохогүй. hалбариин министерствэнүүдэй предприяти бүхэн өөhэдын металлургическа, индустриальна баазатай натуральна ажахые hануулна бэшэ гү?

Ажалай, ажаhуудалай эрхэ байдал, оньhожоруулгын хэмжээн ,элшэ хүсэ, материал хэрэглэлгэ, продукциин шанар гээд, бусадшье али олон тээhэнь абаад үзэжэ боломоор. Гэбэшье нэгэл юумэн эли ойлгосотой: хүдэлгэгдэжэ байгаа предприятинууднай экономическа ашаг үрэеэ алданхай. Саашадаа үйлэдбэриин мүнөөнэй хэмжээе тэрэ зандань үлөөхэ гэжэ оролдоходомнай ,нөөсэнүүдые гаргашалга хорохогүй, бүри дээшэлхэ.

Байгууламжын талаар ондоошье hаа, иимэрхүү байдал хүдөө ажахыда тогтонхой. Техническэ талаар бүтэмжэгүй шиидхэбэринүүдтэй, ехэ элшэ хүсэ хэрэглэдэг, түмэрөөр адар томоор бүтээгдэдэг оньhон техникын үнэ сэнгыншье дээгүүр ха юм. Иигэжэ хүдөөдэ техническэ дэбжэлтын арга боломжонь тулгарданхай.

Ушар иимэhээ үйлэдбэриин техническэ бирагүй баазатай, ажалай hулахан эдэбхитэй тула өөhэдөө өөhэдыгөө хүтэлбэрилгын ба өөhэдынгөө олоhон мүнгөөр өөhэдыгөө хангаха гуримда орохо гээшэмнай республикаяа техническэ ба социально-экономическа зогсонги байдалда асарха гэhэн удхатай бэшэ гү гээд дахин дахин бодоод үзэхэ ёhотойбди.

Дэлхэйн ба регинальна эрхэ байдал хараада абан, республика эрдэм-техникын политикаяа бүрилдүүлэн ябуулха аргатай. Илангаяа ашаг үрэтэй шэглэлнүүдые эрдэм наукада, техникэдэ шэлэхэ, энэ талаар эрдэмтэдэй тоо олошоруулха хэрэгтэй.

hургуулиин наhа гүйсөөдүй үхибүүдэй эмхинүүдhээ эхилээд дээдэ hургуули хүрэтэр эрдэм ном заалгые хубилгаха шухала. Үхибүүн-hурагша-студент-мэргэжэлтэ-эрдэмтэн (соёлой зохёохы хүдэлмэрилэгшэ) гээд шата шатаар бэлигтэй хүнүүдые дэмжэжэ хүмүүжүүлбэл, дэмбэрэлтэй. Гимназиин, лицейнүүдэй, колледжэнүүдэй түхэлөөр регинальна түбүүдые байгуулхада аятай. Гуманитарна, физико-математическа,

РАЙКОМОЙ БЮРО

КПСС-эй Хориин райкомой ээлжээтэ бюро боложо, «Районой эд хэрэглэгшэдэй кооперациин кадрнуудые бэлдэхэ, хүмүүжүүлхэ талаар райпогой правлениин, парторганизациин хүдэлмэри тухай» асуудал зүбшэн хэлсэбэ. hүүлэй үедэ кадрнуудые бэлдэхэ, хүмүүжүүлхэ,тэдэниие таарамжатайгаар хубаарилан табиха хүдэлмэри хэгдээ. Тэдэнэртэ шанга эрилтэнүүд табигдадаг болоо. Тэрэшэлэн эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй hуудал байдал hайжаруулха талаар ехэ юумэн хэгдэнэ. Эд хэрэглэгшэдэй, наймаалагшадай мэргэжэл дээшэлүүлхэ асуудалда анхарал хандуулагдана. Тэрэнэй зариман училищи болон техникумүүдтэ hурана, гадна жэл бүри мэргэжэл дээшэлүүлхэ курсануудые дүүргэнэ. Мэргэжэлэй курснуудые үнгэргэхэ гээшэ заншалта болонхой. Правлениин заседанинууд дээрэ, партийна суглаанууд дээрэ хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоон шагнагдана.

Гэхэтэй хамта кадрнуудтай ябуулагдаха хүдэлмэридэ дутуу дунданууд бии ,мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ хүрэнэгүй гээд партиин райкомой бюро тэмдэглээ. Абтажа байгаа хэмжээнүүдынь тусхай шэглэлгүй, гуримгүй. Тиимэhээ эдэнэй олонхинь аша үрэ үгэнэгүй. Правлени, партбюро, профсоюзай болон комсомолой организацинууд кадрнуудые бэлдэхэ, хүмүүжүүлхэ хамтын түсэбгүй байна. Энэ асуудал партийна суглаанууд дээрэшье үсөөн хэлсэгдэнэ. Тэрэшэлэн энэ эмхиhээ залуушуулые институт, техникумүүдтэ hурахаар эльгээхэ асуудал муугаар шиидхэгдэнэ. Худалдаа наймаанай журам бэхижүүлхэ, наймаашадай харюусалга дээшэлүүлхэ талаар хүдэлмэри үшөөл hулаар хэгдэнэ.

Партиин райкомой энэ бюро дээрэ хэлэгдэhэн дутуу дунданууды усадхажа, кадрнуудтай ябуулагдаха хүдэлмэри hайжаруулха хэмжээнүүдые абахыень правлениин түрүүлэгшэ Нимаева, партбюрогой секретарь Санжиева гэгшэдые КПСС-эй райкомой бюро уялгалаа.

Е. МАНЗАЕВ.

ХАХАД ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЫЕ УРИДЛАН

МАЛ АЖАЛ — *онсо шухала hалбари*

Загарайн районой Тайлсын совхоз эбэртэ бодо мал түлжүүлжэ, шэхан таргалуулаад, гүрэндэ тушаадаг юм. Мүнөө үедэ эндэ 3500 толгой мал харууhалагдана.

Совхозой ахамад зоотехник Г. Д. Сандаковтой уулзажа, коллективэйнгээ ажал хэрэгүүд тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгэхыень гуйбабди:

— hүүлэй жэлнүүдтэ манай совхозой малшад эбэртэ бодо мал түлжүүлжэ, шахан таргалуулха талаар яhала дүй дүршэлтэй боложо байнхай. Районой ажахынуудhаа 20 үдэртэй болоhон эрэ тугалнууд эндэ асарагдадаг гээшэ. Бүхы малнай гурбан бүлэг болгогдон харууhалагдадаг. Нэгэдэхи бүлэгтэнь тугалнууд дүрбэн hаратай болотороо түлжүүлэгдэнэ. Тиин саашадаа хоёрдохи бүлэгтэ дамжуулагдана. Гурбадахи бүлэгтэ шахан таргалуулагдахаар хараалагдаhан мал оруулагдадаг юм. Хамта дээрээ 6 цех хүдэлгэгдэдэг. Орожо харыт даа, энэ хоёр зэргэлээд байhан цехүүдтэмнай нарай тугал харууhалагдадаг юм,— гээд Гомбо Дамбиевич бидэнэй дүтэлжэ ябаhан ута гэгшын малай байра тээшэ зааба.

Эндэ ороходомнай дулаахан, ариг сэбэр. Багаханууд хашаанууд соо тугалнууд олоор оруулагданхай, Зариманиинь hайхан үбhэ эдинэ. Тээ саанахана нарай тугалда hү угжажа байhан эхэнэртэй танилсахадамнай, энэ цехые ударидагша Ринчин-Ханда Будаева байба.

— Бидэ эндэ дүрбэн хүн хүдэлдэгбди . Мүнөө үедэ ажал хэрэгүүднай яhала hайн ябажа байна. Тугалнуудай шэгнүүрээ сүүдхэдэ дунда зэргээр 800—900 граммаар нэмээнэ. Дүрбэн hара болоторнь харууhалаад, Нэля Хадаевагай гү ,али Вера Родионовагай цехтэ саашань дамжуулхабди,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Ажалай Алдар Солын хоёр шатын орденто Г. П. Смирновагай хүтэлбэридэг цехэй тугалшадтай тэдэ мүрысэн ажалладаг юм. Нүхэр Смирновагай толгойлдог цехтэ бэрхэ тугалшад В. Н. Николаева, А. М. Михайлова ,В. Н. Вылкова гэгшэд ажалладаг.

— Мал шахан таргалуулгын цехүүдые Санжи Пурбуевич Эрдынеев, Анастасия Аввакумовна Фролова гэгшэд хүтэлбэридэг. Эндэ хамта дээрээ 1500 толгой хашарагууд табигданхай,— гэжэ Гомбо Дамбиевич хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.— Үнгэрhэн жэлдэ шэгнүүр нэмээхэ, мяха худалдаха талаар түсэбүүд амжалтатай бэелүүлэгдээ hэн. Нёдондо ган гасуур болоhон ушарhаа малай тэжээлээр хүсэд hайнаар хангагдаагүй ондо орожо байна гээшэбди. Малай тэжээл хаз яанаhаа асарха ушартай бологдоно даа. Тиигээшье hаа, тугалнуудта 1,5—2 килограмм үбhэ таhалжа үгэнэбди. Малай толгой бүхэндэ талха таряанай зүйл 2—3 килограмм, силос, сенаж —6—10, хэршэгдэhэн hолоомо —3—4 килограмм үгтэнэ. Жэлэй эхинhээ 700 гаран толгой мал гүрэндэ тушаагаабди. Тэдэнэй дунда зэргын шэгнүүр 425 килограмм болоо юм. Энэ жэлэй түрүүшын хахадта гүрэндэ 3800 центнер мяха тушааха түсэбтэйбди. Март hарада түсэбөө бэелүүлхэ байхабди. Тушаагдахаар болоhон мал биил даа.

Совхозой малшад эбэртэ бодо мал түлжүүлжэ, шахан таргалуулха талаар яhала дүй дүршэлтэй боложо байнхай гээд урид тэмдэглэгдээ hэн. Энээниие нэгэ хэды тоо баримтануудаар гэршэлээ. Энэ табан жэлэй эхинhээ малай шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр нэмээгдэнэ гэбэл, иимэ: 1986 ондо 543 грамм, 1987 ондо —550, 1988 ондо —581, 1989 ондо 705 грамм болоhон байха юм. Тиихэдэ үнгэрhэн жэлдэ мяханай комбинадта тушаагдаhан малай толгой бүхэнэйнь дунда зэргын шэгнүүр 406 килограмм болоhон, бүхы тушааhан малайнь 96 процентнь хүндэ шэгнүүртэй гээд тоологдожо, совхоз мяха гүрэндэ худалдаха түсэбөө 116 процентдэ хүргэhэн байна. Малай шэгнүүрые нэгэ центнерээр нэмээхэ хэрэгтэ эндэ тэжээлэй 8 единицын хэмжээнэй тэжээл гаргашалагдадаг.

Районуудай ажахынуудай дунда үнгэрэгшэ жэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр Тайлсын совхоз илагшадай тоодо оролсожо, районой Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэhэн, нүхэд Михаил Егорович Саплин, Владимир Александрович Безъязыков гэгшэд «Районой эрхим малшан» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэhэн байна. Гэбэшье ажахыда үйлэдбэрилэгдэhэн мяханай өөрын үнэ сэн тон дээгүүр, центнерэй 275 түхэриг болодог юм. Ушар юуб гэбэл, малай тэжээлэй хахадhаа ехэнхи хубинь ажахыhаа гадуур бэлэдхэгдэнэ.

— Манай совхоздо мяха ехээр үйлэдбэрилхэ арга боломжонууд бии гээд тоологшобди,— гэжэ нүхэр Сандаков хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ мэдүүлээ бэлэй.— Мүнөө үедэ шахан таргалуулагдажа байhан мал газаа тусхай талмай дээрэ 45 хоногой туршада байлгагдана. Тиихэдээ түрүүшын үедэ мал иимэ эрхэ байдалда дадаха ушартай болодог, шэгнүүрыньшье балай нэмэдэггүй. Манай hанахада, эндэ үшөө хоёр цех соо харууhалагдаха малай байра барибал, hайн бэлэй. Тиин мал газаа талмай дээрэ байлгагдахаяа болихо hэн. Энэ асуудал шиидхэхыень дээдын органуудые гүйhаншье байхабди. Тиигэбэшье мүнөө дээрээ шиидхэгдээд орхиногүйл даа. Арбан зургаан hаратай болоhон мал бэеэ хүсэжэ, яhала хүндэ шэгнүүртэй болодог юм. Тэдэниие 360—400 килограмм шэгнүүртэй болгоод лэ мяханай комбинадта тушаабал, ашаг үрэтэй гэжэ hанагшаб. Гадна мал түлжүүлхэ, шахан таргалуулха технологи саашадаа hайжаруулагдаха зэргэтэй. Шадаал hаа, мал түлжүүлхэ ба шахан таргалуулха болзорынь богони болгогдохо ёhотой байна бшуу.

Эдэ табигдаhан асуудалнуудые мэргэжэлтэд анхаралтайгаар хаража үзэхэ, тус ажахыда мяха ехээр, үнэгүйгөөр үйлэдбэрилдэг болохо талаар хэмжээнүүд абтагдаха бээз гээд найдагдана.

С. РИНЧИНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совхозой түрүү малшад А. Михайлова (зүүн гарhаа), В. Николаева, В. Вылкова.

М. ЛАВРЕНТЬЕВЭЙ фото.

ЕХЭЭР, ШАНАРТАЙГААР

Манай комбинадай нэхэгшэ В. М. Потемкина энэ табан жэлэй түсэб болзорhоо холо уридлан дүүргэбэ. Түрүү хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн В. В. Федосеева 15 hарын туршада гансал эрхим шанартай продукци гаргажа ,цехэйнгээ коллективые баясуулба .

Предприятиимнай дээдэ гарай зарим мэргэжэлтэд Улаан-Баатар хотын камвольно-сэмбын комбинадай түлөөлэгшэдтэй мүрысэдэг юм. Жэлэй эхинhээ хубиин энэ мүрысөөндэ нэхэгшэ З. Г. Долохова эрхимлэжэ ябана. Тэрэ үнгэрhэн хоёр hарын туршада даабариhаа гадуур 2500 метр бүд нэхэжэ гаргаа. Мүн лэ монгол нэхэгшэтэй мүрысэжэ эхилhэн О. К. Редикальцева даабариhаа гадуур 2 мянган метр бүд нэхэбэ.

Угаалга-хатаалгын цехтэ февраль hарада электрын элшэ хүсэнэй дуталдахада, шахардуу байдал тогтоо hэн. Хамтын подрядай гуримаар хүдэлдэг тула яhала бэрхэтэй байгаа. Тиимэhээ оньhон түхеэрэлгэнүүдээ бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ эрилтэ табигдаа. Ц. Ж. Сультимовай хүтэлбэрилдэг угаагшадай бригада оньhон түхеэрэлгэнүүдээ ашаг үрэтэйгөөр ашаглаа гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаhанда орходоо энэ дүнгынь 25 процентээр дээшээ байба. Мүн лэ Г. Б. Бахаровай ударидадаг бригада түсэбөөр хараалагдаhанда орходоо 31 процент дээгүүр оньhон зүйлнүүдээ ашаглажа, ехэ хэмжээнэй продукци гаргаба.

Г. СУРИНЭВА,
Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай таhагай ахалагша инженер.

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

АРХАНГЕЛЬСК. Эндэхи облгүйсэдкомой шиидхэбэрээр хүтэлбэрилхы партийна ба совет хүдэлмэрилэгшэдэй амардаг байhан Бабонегово тосхоной дэргэдэхи дачын комплекс hурагшадта дамжуулагдаа юм. 500 мянга гаран түхэригэй сэнтэй гэрнүүд, мүн ажаhуудалай ба ажахын барилганууд hуралсалай-спортивна бааза мэтээр хэрэглэгдэдэг болохонь. Багшанарай институдай студентнэр, хүүгэдэй спортивна hургуулинуудай hурагшад, эдир аяншалагшад болон натуралистнууд эндэхи шэнэ ээздынь болоо.

ЭРХҮҮ. Ангар шадархи эгээ түрүүшын санатори-профилактори «Кутуликский» совхоздо нээгдээ юм. Нарhан тужа соо тэрэ баригдаа. Унталгын зохид таhалганууд, hайнаар хангагдаhан медицинскэ кабинедүүд совхозой ажалшадай мэдэлдэ үгтөө. Эндэ дүтэхэнэ оршодог аршаан булагай уhан эмнэлгэдэ хэрэглэгдэнэ. Буряадай «Аршаан» курортhоо минеральна уhан эндэ асарагдана.

РУБЦОВСК. (Алтайн хизаар) «Алтайсельмаш» заводто хамhабариин ажахы байгуулагдаа юм. Эндэ эбэртэ бодо мал, гахай, галуу шахан таргалуулагдана. Харин «Овцевод» совхозhоо арендэдэ абаhан газар дээрэ тэжээл ургуулагдаха, предприятиин бүтээhэн хүдөө ажахын техникэ туршагдаха байна.

КЕМЕРОВЭ. Баруун Сибириин урда нютагуудта эртэ урда сагhаа хойшо мүнөө болотор болоhон бүхы юумые мэдэжэ абаха дуратай хүнүүдтэ «Кузбассай түүхын энциклопеди» туhалха юм. Кемеровэй университедэй дэргэдэ эрдэм-шэнжэлгын бүлэгтэ нэгэдэhэн нютагай эрдэмтэд иимэ энциклопеди зохёожо эхилээ. Мэргэжэлтэд, эрдэм-техникын, гуманитарна бүлгэмүүд болон ниитын элдэб эмхинүүд энэ хүдэлмэридэ хабаадана.

ТБИЛИСИ. Сухумиин зохёохы ажалтай хүдэлмэрилэгшэдэй залуушуулай нэгэдэлэй экологическа секциин үшөө нэгэ ябуулга амжалтаар түгэсэбэ. Үнэтэй сэнтэй ой модон ба субтропическа зоны үрэжэлтэй газар дээгүүр электрын элшэ хүсэ дамжуулха линиие барилга тэдэнэй хүсэл оролдолгоор зогсоогдоо. Тиигэжэ алтанай сэнтэй газартай Абхазида хүдөө ажахыда хэрэгтэй 300 мянга гаран гектар газар абарагдаа.

ДНЕПРОПЕТРОВСК. Днепр шадарай хото городууд болон hуурин тосхонуудай түрүүшын пациентнүүдые областной кардиологическа түб хангажа эхи-

САЯАНАЙ ДУНДА

Үнэхөөрөө эндэ харгы барилга ехэ түргэнөөр, амжалтатайгаар эрхилэгдэнэ. Ёһотойл шоссейнэ харгынууд. Һамартаһаа Орлик хүрэтэр, Моон хүрэтэр, Зүүн-Холбоо хүрэтэр яһала гоё, мүнөө үеын харгынууд зурыжа байна.

— Гурбан жэл соо харгы гаргахабди гэхэдэмнай, 1985 ондо хэншье үнэншөөгүй юм,— гээд Василий Никифорович энээбхилбэ.

— Урдань 10 гаран час ябадаг байһанаа, мүнөө... ойродоол 4—5 час соо,— гэжэ Виктор Петрович Селезнев тобшолбо.

Һамарта тосхондо гэр байранууд олоор бодхоогдоһон байна. 12 байратай 2 дабхар гэрнүүд жэрылдэнэ. Тэдэнь уһаар дулаасуулагдана, электро-пеэшэн, ванна гэхэ мэтэ булта бии. 90 багашуулай багтамжатай хүүгэдэй саад, 100 һурагшадай һураха типовой дунда һургуули бодхоогдожо байна. Эдэ бүгэдэ 1992 ондо ашаглалгада үгтэхэ юм. Мүнөө үедэ пекарни, гал түймэр сарал гын депо, складууд, овощ хадагалха байранууд ашаглагданхай.

Богонёор хэлэхэдэ, Һамарта тосхон Ахын промышленна предприятинуудай үндэһэн һуури болохонь гэхэшэ. Ойрын сагта Һамартамнай Саянуудай дундахи эгээл мүнөө үеын гоё город боложо тодорхонь ха юм.

Һамартаһаа зүүн хойшоо годирһон харгыгаар табилуулхада, зарим сагта айдаһан хүрэжэ ,нюрга руу хүйтэ даагаад, «доошоо хиидэшэлэйб» гэжэ һанагдаха юм. Теэд жолоошоднай бэрхэ хүбүүд даа.

Зүүн-Холбоодо эндэхи геолого-бэдэрэлгын парти байрлана. Тиихэдэ энэ һуралсалай жэлэй эхиндэ 8 жэлэй һургуули нээгдэнхэй. Багшанар, хүмүүжүүлэгшэд мүн лэ эндэ олон.

Үнгэрһэн жэлэй май һарада РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Һамартын сельскэ Совет бии болгогдоһон юм. Тэрэ Соведэй байрладаг газарынь энэ Зүүн-Холбоо тосхон юм.

Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын уялгануудые дүүргэжэ байһан багша мэргэжэлтэй Хорло Данзановна Марзаеватай уулзажа, ажал хүдэлмэри тухайнь хөөрэлдэбэб.

— Ажал хүдэлмэри захагүйл ехэ. Нэн түрүүн, энэ Зүүн-Холбоо тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо тон шухала. Энэ талаар ехэ ажал хэгдэхэ ёһотой,— гэбэ.— Хэды дахин энэ асуудал сесси, заседани дээгүүр табигдаа, теэд балай юумэн бүтэнэгүй. Саашань, шэнэ 8 жэлэй һургуули нээгдэбэ. Багшанар ,хүмүүжүүлэгшэдтэ гэр байра хэрэгтэй. Тэдэниие хангалгын асуудалнууд саг үргэлжэ манай анхаралда байдаг.

Саян хадын дунда мүндэлһэн тосхонууд саашадаа яһала хүгжэхэ ёһотой. Нютагай Соведүүдэй ябуулха, бэелүүлхэ хүдэлмэри ехэ ааб даа.

Вл. ГАЛСАНОВ.
Ахын район.

ҺУРАГШАДАЙ БҮХЭРОССИН ОЛИМПИАДА

Һурагшадай бүхэроссин олимпиада Улаан-Үдэдэ мүнөөдэр эхилхэнь. Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай ордон соо 17 сагта олимпиадын нээлгэнэй баяр ёһолол болохо юм.

Республикынгаа Арадай эрдэм һуралсалай министерствын һуралсалай ба хүмүүжүүлгын таһагай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэ Л. Г. Шаманскаятай уулзахадамни, иигэжэ хэлэбэ:

— Россин Федерациин 20 область болон хизаарһаа хабаадаха зон ерэнхэй. Хамта дээрээ 260-аад хүн сугларба. Москва, Новосибирск хотонуудһаа жюриигэй гэшүүдээр һунгагдаһан эрдэмтэд ерэнхэй. Математика, физикэ болон хими гэһэн предмедүүдээр олимпиада үнгэргэгдэхэ юм. Манай республикые 9 һурагша түлөөлнэ. Эндэ хэжэнгээрхидые онсолон магтаха шухала. Юуб гэхэдэ, Хэжэнгэһээ 3 хүбүүд энэ олимпиадада хабаадаха ха юм.

Олимпиада һайнаар, ёһо гуримтайгаар үнгэргэхын тула яһала оролдобо гээшэбди. Хэһэн хүдэлмэридэмнай сэгнэлтэ айлшаднай үгэнэ ааб даа.

Бүхэроссин олимпиада эмхидхэгшэд эндэ хабаадаха һурагшадай сүлөө сагаа һайнаар үнгэргэлгэдэ ехэ анхаралаа табиһан байна. Улаан-Үдэ соогуур экскурсинууд үнгэргэгдэхэ юм. Үхибүүд музейнүүдтэ орохо, театрнуудта зүжэгүүдые хараха,

Мартын 25-да 14-дэхи дунда һургуулида үглөөнэй 9 сагһаа теоретическэ мүрысөөн эхилхэ юм. Тиихэдэ мартын 26-да үглөөнэй 9 саг 30 минутаһаа практическа мүрысөөнүүд эхилхэ байна. Математика физикэ хоёроор мүрысөөн 14-дэхи дунда һургуулида үнгэргэгдэхэ. Харин «химигүүд» Буряадай хүдөө ажахын институтда мүрысэхэ юм.

Бүхэроссин олимпиадада хабаадаха бүхы хүбүүд, басагадта амжалта хүсэе.

Д. ДАМБАЕВ.

ШАДАБАРИ БЭЛИГЫЕНЬ ТОДОРУУЛХА

Үхибүүдэй угай бэлиг шадабариие эртээнһээ тодоруулжа, хүгжүүлэн хүмүүжүүлхэ гээшэ арадай эрдэм һуралсалай ажал ябуулгые нарижуулан һайжаруулха гол зорилгонуудай нэгэн болоно. Энэ шэглэлээр арадай эрдэм һуралсалай министерство болоод багшанарай олохон коллективүүд бэлиг шадабаритай үхибүүдые хүмүүжүүлхэ, тэдэниие хүгжөөхэ талаар хэгдэхэ ажалайнгаа шэнэ арга боломжонуудые, түхэл маягуудые үргэлжэ бэдэржэ байдаг гээшэ. Иимэрхүү зорилготойгоор һаяхан хотын һурагшадай научна һургуули (ГНШУ) нээгдэбэ. Тэрэ хадаа һурагшадай Эрдэмэй бага академиин бааза дээрэ үндэһэлэгдэн һуралсалһаа гадуур ажал ябуулгаяа эрхилхэ эмхи болоно.

Үнгэрһэн арбан жэлэй туршада Эрдэмэй бага академи хадаа һурагшадай шэнжэлхы хүдэлмэринүүдые иимэ гол шэглэлнүүдээр ябуулаа юм: физикэ-математикаар, техническэ эрдэмүүдээр, хими-биологёор, медицинээр, Газар тухай эрдэмээр, ниитын эрдэмүүд болон литература шэнжэлэлгээр гэхэ мэтэ. Дурсагдагша үе соо гурба мянга гаран һурагшад эрдэм, техникын али олон һалбаринуудаар лекцинүүдые шагнаһан, практикын талаар дүршэл олоһон байна. Эндэ эгээл шухалань гэхэдэ, Эрдэмэй бага академи хадаа үхибүүдэй ерээдүйнь мэргэжэлдэ тогтонижорһон һонирхол үүсхээ, өөһэдынгөө арга боломжонуудые зүбөөр сэгнэхэ хэрэгтэнь туһалаа юм.

Арадай эрдэм һуралсалай министерство дээрэ дурсагдагша Улаан-Үдэ хотын һурагшадай эрдэмэй һургуулиие республиканска болгон үргэдхэхэ тухай хэрэг мүнөө үедэ шэнжэлжэ байнхай. Тиихэдэ бэлигтэй хурса үхибүүдэй республикын лицей гэзшые байгуулха хэрэг гараха ха.

Ямар нэгэн предмедүүдые теоретическэ болон практическа талаарнь гүнзэгыгөөр шудалха зорилготой классууд республикын һургуулинуудта жэл бүри олошоржо байнхай. Мүнөө үедэ 51 һургуулинуудта, хүүгэдэй 18 саадуудта эртэнһээ хари хэлэ шудалха ажал ябуулагдана.

Буряадай багшанарай институдтай хамта ахамад классуудай һурагшадай орёо тоо бодолгоор мүрысөөнүүд түрүүшынхиеэ үнгэргэгдэбэ. Мүн эндэ һурагшадай бодолго тухай өөһэдынь хараа бодолнууд, научна удхатай арсалдаата хөөрэлдөөнүүд эмхидхэгдээ һэн.

Һурагшадай угай бэлиг шадабариие тодоруулха, тэдэнэй эрдэм мэдэсын хэмжээе үргэдхэхэ зорилготойгоор олон жэлдэ туршалгын шэнжэтэй олимпиаданууд, конкурснууд, һайндэрнүүд һуралсалай олон предмедүүдээр үнгэргэгдэжэ байдаг гээшэ бээз.

Тиин байгша оной январь һарада естественнэ-математическа шэглэлэй зургаан предмедээр республикын һурагшадай олимпиада болоо һэн. Мүн лэ энэ оной апрелиин эхеэр Новоселенгинск тосхондо, Гусиноозерск хотодо декабристнуудай буһалгаанай болоһоор 165 жэлдэ зорюулагдажа, «Россин үнэн сэхэ хүбүүд» гэһэн һурагшадай литературна һайндэр үнгэргэгдэхэ байна.

Социалис Ажалай Герой, уран зохёолшо, РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша, ажалай ба дайнай ветеран Ц. Н. Номтоевой түрэһөөр 80 жэлэй ойдо хараалагдаһан баяр ёһололдо зорюулагдажа республикын һургуулинуудта һайндэрнүүд үнгэргэгдэнэ. Гадна «Хараасгай» гэжэ үхибүүдэй журналай редакцитай хамта «Тэхэ Бабанын һайндэр» үнгэргэгдэдэг болонхой. Мүн арадуудай эрхэ түлөөлэлгын талаар эрдэм мэдэсын болоод «Минии үг гарбал» гэһэн һайндэрнүүд үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

Һурагшадай хабарай амаралтын үдэрнүүдтэ, мартын 24-һөө 28 болотор манай республикада физико-математикаар, химеэр Бүхэроссин зональна олимпиада анха түрүүшынхиеэ үнгэргэгдэхэнь. Тэрээндэ хабаадалсахаар Сибирь болон Алас Дурнын 20 хизаар, областьнуудай түлөөлэгшэд Улаан-Үдэдэмнай буухань гээшэ. Олимпиадада хабаадагшад эрдэм ухаанай эхин шатын зүйлнүүдээр арга боломжонуудаа, шадабари бэлигээ ,мүн программна микрокалькуляторнуудаар түйлаһан амжалтануудаа харуулха байна.

Олимпиадын түрүүшын хуби Буряадай хүдөө ажахын болон багшанарай институдуудай, мүн Улаан-Үдын зарим һургуулинуудай эрхим һайн лабораторинууд соогуур үнгэргэгдэхэ юм. Энээнтэй дашарамдуулан «Эдир физик», «Эдир химик», «Эдир математик» гэһэн научно-практическа конференци зарлагдаха юм.

Дурсагдагша олимпиадада хабаадагшад СССР-эй Наукануудай Академиин Сибириин отделениин Буряадай эрдэмэй түбэй эрдэмтэдтэй, республикын дээдэ һургуулинуудай багшанартай, профессорнуудтэй, мүн үетэн нүхэдөөрөө хани ёһоной уулзалгануудта хабаадалсаха байна.

Улаан-Үдын олимпиадада эрхимлэгшэдһээ Россин Федерациин суглуулагдамал команда бүридүүлэгдэжэ, Минск, Вологда, Ашхабад хотонуудта үнгэргэгдэхэ һурагшадай Бүхэсоюзна олимпиадада хабаадалсаха юм.

С .НАМСАРАЕВ,
Буряадай АССР-эй арадай эрдэм һуралсалай министр.

...һаа ерэһэн бэшэг

...БАРИСААНДА ...Э БАЙХАГҮЙ

...дунов, республикын Уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшын орлогшо, поэт Б. Дугаров, Буряадай номой хэблэлэй ахамад редактор Л. Тапхаев гэгшэдэй мантай ябалсаһан ушар урагшатай байгаа гээд тэмдэглэмээр. Манай делегациин гэшүүд һүүлдэнь тэдэнэй ханамжа анхаралые удаан дулаанаар дурсажа ябадаг һэн. Тиихэдэ Ахын, Түнхэнэй районуудай хүтэлбэрилэгшэд В. З. Доржиев, П. Р. Монголов, С. Ж. Ангархаев, В. Ж. Сыренов, Э. З. Васильева, Б. Д. Романов, В. Ж. Тулаев гэгшэдые нэрлэдэг байгаа. Нютаг нютагай соёлой хүдэлмэрилэгшэд эдэбхи үүсхэл гаргаа юм. Соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулагдадаг тэжэ бидэ ойлгоо һэмди.

Хизаар нютагаа шэнжэлгын музей, литературын байшан Хэрэн һууринда орожо хараабди. Гадна Туранай совхозой түбтэ соёлой шэнэ байшанда орообди. Хуурай-Хобогто найман ханатай һэеы гэр-кафе соо сайлаһан байнабди.

Иимэ харилсаа холбооной үедэ һонирхолтой олон юумэ мэдэжэ абамаар лэ. Хаяа хадхан зэргэлжэ һуудаг арадууд бэе бэе тухайгаа ехэ юумэ мэдэхэ болоно гээшэ.

Дээрэ дурсагдагша нютагуудһаа литература болон искусствын мэдээжэ үсөөн бэшэ хүдэлмэрилэгшэд урган гараһан юм гэжэ ехэтэ һонирхожо дуулаабди. Комсомолой түрүүшын поэт Мүнхэ Сарьдаг (Буда-Жаб Найдаков), композитор, Буряадай АССР-эй арадай артист Д. Аюшеев, РСФСР-эй габьяата артистнар Ц. Хоборков, В. Лыгденова, Л. Дугарова, республикын арадай артистка Н. Токуренова, республикын габьяата артист С. Дыликов болон бусад тухай һонин һонин юумэ дуулаабди.

Буряад совет литературада горитой һуури уран зохёолшод Б. Ябжанов, Ш. Байминов, В. Сыренов, А. Ангархаев, Л. Тапхаев, Б. Дугаров гэгшэд эзэлдэг. Тиихэдэ Түнхэнһөө гараһан баатарнууд — Советскэ Союзай Герой Жамбал Тулаев, Алдар Солын орденой дүүрэн кавалер Самбу Булутов тухай олон юумэ дуулаабди.

Һаяхан Буряадай ниислэл Улаан-Үдэһөө иимэ мэдээсэл абтажа, ехэтэ баясуулһан байна. Юуб гэхэдэ, Буряадай соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй делегаци байгша оной июнь һарада манда айлшалха гэжэ мэдэбэбди. Тува арадай газар дээрэ буряад айлшадаа хүндэмүүшээр угтаха баяртай байнабди гэжэ дуулгая.

Бэшэгэйнгээ түгэсхэлдэ буряад нүхэдөө заншалта һайндэрөөрнь — сагаалганаар халуунаар амаршалнабди. Илангаяа «Магтаал» ансамблиин, Түнхэнэй «Хэнгэргэ» ансамблиин гэшүүдтэ амар мэндээ хүргэнэбди. Сагаа һараар! Чаа чил биле!

Н. НАКСЫЛ,
Тувын хүгжэмтэ-драмын театрай артистка.

АМАР ЗАЯАГҮЙ АЛБАН

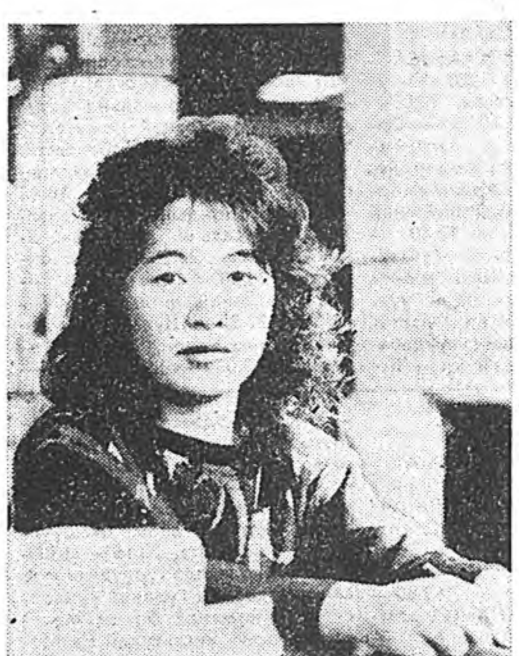
Улаан-Үдын Главпочтамтда 1000 шахуу хүн хүдэлнэ. Эндэхи хэлхеэ холбооной 50 отделени городой бүхы районуудта бии юм. Тальцы һууринда, Восточный поселогто, Үдын баруун бэеын, аэропорт шадархи, мүн Южный һууринуудта, бусад олон иимэ отделенинүүд хүдэлнэ.

4 участок үни хада байгуулагданхай. Тэрэ тоодо телеграфна, страховой, переводной, мүн газетэ, журналнуудые тараадаг участогуудые нэрлэмээр.

Һүниндөөшье, амаралтын үдэрнүүдтэшье, һайндэрэйшье үедэ оролдосотой нарин мэргэжэлтэд почтово туһаламжануудые хүн зондо үзүүлнэ. Эдэмнай булта эхэнэрнүүд гээшэ.

Амархан хүдэлмэри бэшэ даа. Хүдэлмэрилэгшэд ходо дуталдана.

Газетэ, журнал тараахаяа гараһан почтальонтой суг ябаа һаа ,харанхы подъезднүүдтэ, зуудаг нохойтой айлнуудта орожо магадта. Почтово хайрсагууд зарим тээ эбдэрэнхэй байдаг. Эрхүү хотодо типографида газетэнүүд удаарулагдадаг, самолет заримдаа саг соогоо ерэдэггүй. Энэ ушарта корреспонденци нэгэ мүһэн бүхэли хэһэгүүдээр асарагдажа, одоол тухашаруу саг болодог.

Коллектив бүхыдөө түсэбөө дүүргэдэг юм. 13 мянган түхэригэй олзо оршо февраль һарада абтаһан байна. Телеграмма саг сооно эльгээхэ талаар тусхай нормо тогтоогдонхой. Бригадын энэ талаар дүнгынь абаад үзэбэл, 104,6 процентдэ хүрэнэ.

Эрхим хүнүүдые дурдамаар. Телеграфистнуудай бригадир Н. А. Баженова арбан табан жэлэй туршада эндэ хүдэлнэ. Профкомой гэшүүнээр һунгагданхай. Н. Ц. Дондукова, Н. Л. Черкасова, Н. А. Устинова, Л. П. Аржикова гэгшэд нүхэр Баженовагай бригадада ородог юм. Почтальон Е. К. Татаренко 1962 онһоо корреспонденци тараадаг участогта хүдэлнэ. Илалтын проспектын гэрнүүдтэ тэрэ почтово эльгээлгэнүүдые хүргэнэ. Страховой таһагта Н. Ф. Булгаковагай бригада оролдосотой нарин ажалаараа шалгардаг юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Н. А. Баженова. 2. Оператор Агния Павлова. 3. Почтальон Е. К. Татаренко.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

Шэнэ ном

МАГАЗИНУУДТА ОРОБО

Буряадай номой хэблэлээр һүүлэй үедэ гаргагдажа, магазинуудта ороһон номууд тухай уншагшадта дуулгаха хүсэлтэйб.

Ниитын-политическэ литератураар һонирхогшодто З. А. Даниловагай «1923—1928 онуудта Буряадай ниитын эмхинүүд» гэһэн монографи дурадхагдана. Автор тус хүдэлмэри соогоо тэрэ үеын ниитын эмхинүүдэй байгуулалта ,саашанхи хүгжэлтэ ба олониитын хүдэлмэридэ хабаадалга тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэнэ.

М. П. Хомоновой «Монголой Гэсэрые шэнжэлгэ» гэжэ ном аман зохёол ба Зүүн зүгые шэнжэлэгшэдэй анхаралда дурадхагдана. Энэ ном соо автор «Гэсэрэй» монгол вариантые буряад варианттай жэшэжэ үзэнэ.

Буряадай түрүүшын революционер Цыремпил Ранжуровай түрэһөөр 105 жэлэй ойдо зорюулжа журналист Э. Бальжинимаев «Ранжуров тухай үгэ» гэжэ публицистическэ брошюра бэшэһэн байна. Энэ хүдэлмэри үргэн уншагшадай анхаралда табигдана.

Ч. Цыдендамбаевай олондо мэдээжэ болоһон «Холо ойрын түрэлнүүд» гэжэ сатирическэ роман түрүүшынхиеэ буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ, олоной анхарал татана. Энэ зохёол тухай тогтожо хэлэһэнэйшье үлүү ха. Юуб гэхэдэ, олонхи уншагшад энэ романиие ород хэлэн дээрэ («Охотники за голубыми гусями») уншаһан байха. Тиимэһээ түрэл хэлэн дээрээ энэ зохёол уншахаяа яарагты гэжэ уншагшадта дуулгаяа.

Үхибүүдтэ зорюулагдаһан номууд тухай хэлэхэдэ, иимэ байна. «Хонхо сэсэг» гэжэ уран гоёор шэмэглэһэн ном соо Ц-Б. Бадмаевай, Б. Бальжинимаевай, Д-Д. Будажаповай, Ф. Манжихановай болон бусадай шүлэгүүд оруулагдаа. Тиихэдэ мэдээжэ зохёолшо Б. Абидуевай «Тэхэ Бабанын түүхэ» гэжэ ном мүн лэ эдир уншагшадта дурадхагдана. Мүн И. Намсараевай «Саянай үхибүүд» гэжэ автобиографическа туужа ород хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ ,Буряадай номой магазинуудта оронхой.

Е. БАХАБАЕВА,
Буряадай книготоргын конторын мэдээсэлэй таһагые даагша.

«...БАЯРАЙХИД» БАЯР АСАРАА

...матай дүтөөр танилсаа юм. «Баяр» ансамблиин бүлэгэйхид нэгэ һараһаа үлүү сагай туршада хамта 75 концерт хүн зондо харуулһан байна. Илангаяа Агын округой һуурин, тосхонуудта артистнарай бэлиг шадабариие үндэрөөр сэгнэжэ, хүн зон Соёлой ордоноор дүүрэн суглардаг байба. Эльбэ шэдиин ёһотой эзэн Владимир Цыренжапов харагшадтаа шэнэ программаяа дурадхажа, тэрэнь бүгэдэндэ онсо ехээр һайшаагдаба. Ленинград хотын эстрадна уран бэлигэй студида бэлдэгдэһэн концертнэ программада Буряадай филармониин дуушан Долгор Хунтохиева хабаадалсажа, буряад, совет композиторнуудай зохёоһон дуунуудые шадамар бэрхээр, уян нугархайгаар, ульһатай дулаахана гүйсэдхэбэ. Мүн тиихэдэ, Росконцертын артистнууд Ирина болон Валерий Якушевууд Япон орондо бүтээгдэһэн хүгжэмэй компьютерна инструментын үдэшэлгэ доро совет композиторнуудай дуунуудые гүйсэдхэжэ, нэрьемэ альга ташалгаар угтагдадаг байба .Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, «Баяр» ансамблиин концерт-наадан Агын талын арад зондо һайшаагдаба гэжэ үшөө дахин хэлэлтэй. Буряадай АССР-эй арадай артист Владимир Цыренжапов энэ хэлэгшыемнай иимэ үгэнүүдээр гэршэлнэ: «Агын округой хүн зон манай концерт-наадые хододоо хүндэтэйгөөр угтадаг юм. Энэ удаа танай нютагаархин бидэнэй уран бэлигые илангаяа үндэрөөр сэгнэбэ. Үдэр соогоо 3 концерт харуулхадамнайшье Соёлой ордонгууд соо хододоо дүүрэн зон суглларна. Иимэ ушар байдал бидэниие урмашуулна, ажалдаа, бүри эдэбхитэйгээр хандаха хэрэгтэмнай нүлөөлнэ. Тииһээ тиитэрээ манай бүлэг апрель һарада аяар холын Хальмаг орон ошожо, тэндэхи аха дүүнэрээ буряад арадайнгаа уран бэлигтэй танилсуулхань».

Энэ хөөрөөнэйнгөө эсэстэ буряад ороноймнай бэлигтэй артист, уласхоорондын конкурснуудай лауреат Владимир Цыренжаповай ударидадаг «Баяр» ансамблиин бүлэгтэ саашанхи амжалта хүсэнэбди.

Б. ГАРМАЖАПОВ,
манай корр.

НАҺАТАЙШУУЛДА ТААРУУ

Сэлэнгын совхозой директор А. А. Буиновай үүсхэл, эдэбхеэр тус ажахын ганса бэе пенсионернүүдэй байха гэр толлогдобо. Энэнь анхандаа һургуулиин хуушарһан интернат байһанаа, мүнөө һэльбэн заһагдахадаа, гоё һайханаар харагдадаг болоо. Ветерануудай гэр түхеэрхэ, бэлдэхэ хэмжээ ябуулгада районой социально-тэдхэмжын таһагай хүдэлмэрилэгшэд горитой туһаламжа үзүүлһэн байна. Мүнөө эндэнь телевизор, электро-пеэшэн, хубсаһа угааха машина болон бусад хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүд асарагдажа табигдаа юм.

Ветерануудай гэртэ ерэгшэдэй дунда тус ажахын үнинэй хонишон Н. С. Лубсанова, Н. И. Брянская болон бусад хамтадаа арбаад үбгэд, хүгшэд нам гэжэ түбхинэнхэй.

— Би 71 наһатайб. Хоёр дабхар гэртэ гансаараа байдаг һэм. Наһатай болоһон намда уһа, түлеэгээ оруулха болоходо, эдеэ хоолоо суглуулхада хүшэр хүндэ болоһон юм. Харин мүнөө иимэ зохид, һайн байрада наһатай болоһон ганса бэе бидэнэртэ тусхай гуламта түхеэржэ үгэһэндэнь ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэдтэ үнэн зүрхэнэй баярые хүргэнэбди,— гэжэ бултанай зүгһөө Наталья Игнатьевна, Намжил Садыковна хоёр мэдүүлээ һэн.

Т. ПНЕВА.

ТАСС ХИЛЫН СААНАҺАА

АРАДАЙ ЕХЭ ХУРАЛАЙ СЕССИ

УЛААН-БААТАР. Монголой Арадай Республикын Арадай Ехэ хуралай ээлжээтэ, наймадахи сесси Улаан-Баатар хотодо боложо байна. Һунгуулиин гуримай, гадаадын оронуудай урьһаламжанууд тухай хуулинуудай проектнүүдые, хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдэй гэшүүдэй пенсинүүд тухай хуулида нэмэлтэнүүд ба хубилалтануудые оруулха тухай асуудалнуудые, хуули гаргалгын зурганууудай ажал ябуулга тухай зарим хуулиин дүримүүдые депутадууд зүбшэн хэлсэхэ юм.

«ТҮХЭРЕЭН СТОЛОЙ» ПЛЕНАРНА ЗАСЕДАНИ

СОФИ. Национальна «түхэреэн столой» эндэ болоһон пленарна заседани дээрэ Болгарида үнгэргэгдэхэ парламентын һунгалта тухай үргэн ехэ хөөрэлдөөн болобо. Арадай түлөөлэгшэдые Арадай Ехэ суглаанда гү, али оронойхуули гаргадаг хүдэлмэриин бүрин эрхэтэ орган болохо Арадай суглаанда һунгалтай гээшэ гү? Болгариин Коммунис партиин, демократическа хүсэнүүдэй холбооной, Болгариин газар элдүүрилгын арадай холбооной делегацинууд энэ асуудалда харюу үгэжэ шадабагүй.

Хүдэлмэриин бүлэгүүд харилсаагаа үргэлжэлүүлхэ юм. Мартын 28-да Болгариин парламентын сесси дээрэ хуулин проектнүүд, эсэслэн зүбшэн хэлсэгдэхэ байна. Тиин мүнөө «түхэреэн столой» мартын 26-да болохо удаадахи заседани хүрэтэр энэ документые хаража үзэлгэ хойшолуулагдаа.

НАДЖИБУЛЛА УУЛЗАЛГА ХЭБЭ

КАБУЛ. Бахтар агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Афганистанай Республикын президент Наджибулла Парван, Бамиан болон Каписа провинцинуудай үндэр наһатай аха заха хүнүүдтэй уулзаба. Сэрэгэй урбалта хэхэ һэдэлгые даралгада туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлһэнэйнь түлөө Афганистанай хүтэлбэрилэгшэ провинцинуудай хүн зондо баяр баясхалан хүргөөд, правительствын хараалһан патриотическа бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлһэнэй үндэһөөр национальна эблэрэлгын политика гүнзэгырүүлхэ талаар абтажа байһан хэмжээнүүд туһалха байха гэжэ мэдээсэ.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ Афганистанай ниислэл хото шадархи һуурин тосхонуудта эбсэшэгүйшүүлэй отрядууд һүйдхэлтэ ябуулгануудаа улам үргэдхэһэн байгаа. Энээн дээрэһээ МГБ-гэй хүдэлмэрилэгшэд хото городые, оршон тойронхи һуурин тосхонуудые буудаха ябадалые зайсуулха талаар шалгалтануудые хэбэ. Үнгэрһэн үдэрнүүдтэ Кабулда аюулгүйе сахиха хүсэнүүд 17 килограмм тэһэрдэг зүйлнүүдые, ябаган сэрэгшэдые үгы хэхэ зорилготой 6 минэ олоо.

«ЮРЭНХЫ ДЭЛГҮҮРЭЙ» ВАЛЮТА БИИ БОЛГОХО

БРЮССЕЛЬ. Хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ, Франциин франканууд, Голландиин гульденүүд, Италиин лирэнүүд, Испаниин песедүүд үгы болгогдожо, имагтал элдэб эсын мүнгэ суглуулха дуратайшуулай суглуулбаринууд соо хаража болохо байна. «Юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудай экономическа, валютын холбоо тогтоохо талаар Европын эмхинүүдэй комиссиин зохёоһон түсэб иимэ зорилго табина. Олон ондоо оронуудай валютануудые Европын валютаар һэлгэхэ гээшэ тэрэнэй түгэсхэхы шата болохо ёһотой.

Мүнөө «Юрэнхы дэлгүүрэй» гэшүүн оронуудай хоорондохи тоосоонуудта хэрэглэгдэдэг валюта иимэ валютын үүргэ дүүргэжэ болохо байна гэжэ Европын эмхинүүдэй комиссиин түрүүлэгшын орлогшо Х. Кристоферсен энэ проекттэй журналистнуудые танилсуулхадаа мэдээсэбэ.

РЕФЕРЕНДУМ ЭХИЛБЭ

СОФИ. Болгариин Коммунис партиин нэрэ тухай асуудалаар референдум эхилбэ.

Энэ асуудалаар үгэ булялдаата хөөрэлдөөн БКП-гэй ээлжээтэ бэшэ XIV съезд дээрэ эхилээ һэн гэжэ БКП-гэй дээдэ партийна соведэй президиумэй гэшүүн Филипп Боков «Работническо дело» газетэдэ интервью үгэхэдөө тэмдэглээ. Демократическа социализмын парти, Болгариин хүдэлмэришэнэй парти гэхэ мэтэ шэнэ нэрэнүүд дурадхагдаһан байгаа. «Манай һанахада, Болгариин социалис парти гэһэн нэрэ съездын баталан абаһан документнүүдтэ зохилдоно, саашадаа болохоёо байһан орёо хурса, политическэ тэмсэлдэ манай эмхиин абаха ёһотой шэнжэ шанарта таараха байна»,— гэжэ БКП-гэй хүтэлбэриин гэшүүн тэмдэглэбэ.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ХҮНДЭТЭЙ БОЛОНХОЙ

Исэнгын соёлой байшан соо хододоо хүхюутэй байдаг юм. Юундэб гэхэдэ, эндэ өөрынгөө ажалда дуратай залуушуул хүдэлнэ. Эдэмнай соёлой байшангай директор Баир Эрдынеев, уран һайханиие ударидагша Ринчин Бадмаев, АКБ-ээ хүтэлбэрилэгшэ Баир Бальжинимаев гэгшэд болоно. Эндэ «Баяр» гэжэ нэрэтэй дуунай-инструментальна ансамбль бии юм. Энэ ансамбльда Самбуу Дамбаев, Алдар Хуриганов, Жамбал Нимбуев хабаададаг. Эдэ залуушуулнай буряад арадайнгаа, мүн бэшэшье яһатанай дуунуудые бэрхэ шадамараар гүйсэдхэдэг юм.

Мүн тиихэдэ энэ соёлой байшанда СССР-эй кинематографиин отличник, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата ажал ябуулагша Владимир Дашиевич Цыбиков үнинэй хүдэлдэг юм. Эдэнэр булта совхозойнгоо малшадаар заатагүй ябажа сүлөө сагтань кино, концерт-наада харуулдаг юм. Иигэжэ Исэнгын соёлой хүдэлмэрилэгшэд нютагтаа хүндэтэй болонхой.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Исэнгын соёлой байшангай киномеханик В. Д. Цыбиков. 2. «Баяр» гэжэ дуунай-инструментальна ансамблиинхид.

Э. БУДАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Үхибүүдые хүмүүжүүлдэг Хяагтын байшангай нэрэ дээрэ энэрхы сэдьхэлтэнэй эльгээһэн 7 мянган түхэриг мүнгэн абтаба. Энэмнай гансал байгша оной эхинһээ хэгдэһэн тэдхэмжэ болоно.

ТЭДХЭМЖЭ ҮЗҮҮЛЭГШЭД ОЛОШОРНО

Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын коллектив 3 мянган түхэриг суглуулжа эльгээһэн байба. Мүн «Сантехник» гэжэ нэрэтэй кооператив, районой Соёлой ордонгой, Гүрэнэй аюулгүйе сэхиха комитедэй, таһагай харгы заһабарилгын, хоёрдохи дунда һургуулиин коллективүүдһээ тэдхэмжэ үзүүлһэн мүнгэн тус байшангай нэрэ дээрэ ерэнэ.

Байшанда хүмүүжүүлэгдэжэ байһан хүбүүд, басагад зунайнгаа амаралтын үедэ Эхэ оронойнгоо түүхэтэ газарнуудтай танилсахаяа аяншалгын путевконуудые абахаар 6210 түхэриг мүнгэ һомолбо.

Е. СУРМАЧ.

ХУДАН ГОЛОЙ ЭРЬЕДЭ

Хубилган шэнэдхэлгын хурса шарай ажабайдалыемнай арюун найдалаар һэргээбэ. Түрэл арадаймнай Сагаан һарын һайндэрэй хуулита болоһониинь энээниие гэршэлнэ. Ужам Буряад оромнай морин жэлээ үргэн дэлисэтэйгээр угтаба. Хаа хаанагүй эгээн түрүүшынхиеэ «Сагаан һарын дангина» гэжэ шэнэ сагай шэнжэтэй наадан эмхидхэгдэжэ, хоёрдохи шатада илагшад Улаан-Үдэ хотодо хабаадаха эрхэдэ хүртөө юм.

Хэбэд номхон Хэжэнгэдэ үнгэргэгдэһэн энэ нааданда Могсохон нютагаймнай Дунда-Худанай дунда һургуулиин пионернүүдэй хүтэлбэрилэгшэ Саяна Шираповна Санжижаповада «Сагаан һарын дангина» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай дээдэ һургуулиин Хэжэнгын оюутанай дундаһаа баһал нютагаймнай басаган Лариса Будожапова илажа, гурбадахи шатада хабаадаха болобо.

Сагай гүн соохи ёһо заншалаа, түрэл хэлэеэ сахижа ябаһан Худан голой дангинанарнай РСФСР-эй габьяата багша Нина Цырендоржиевна Будожаповагай шабинар юм.

Залуугай ольһотойгоор, зөөлэхэн сэдьхэлтэйгээр амжалта туйлахыень тоонто нютагайхидынь үнэн зүрхэнһөө хүсөөд, багшынь тэдээндээ зорюулһан шүлэг дурадханабди. Хоёр үдэрэй туршада үргэлжэлхэ харюусалга ехэтэ республиканска мүрысөөндэ манай басагад эрхимүүдэй тоодо орог лэ.

Э. ВАНДАНОВА.

• • •

САГААН ҺАРЫН ДАНГИНА

Буряад дайда эхэтэй,
Буурал баабай эсэгэтэй
Сагаан һарын дангинанар—
Сэбэр һайхан эхэнэрнүүд
Саһан дээрэ мүндэлһэн
Сэнхир үргы сэсэгүүдтэл,
Сцена дээрэ жэрэгэс гээд,
Сагаалганаар таанараа
Амаршалхаяа гарабад лэ.

Уран гараар бүтээһэн
Хубсаһаниинь һайхан даа.
Улаан утаһан сасагтай
Угаа зохид малгайтай,
Шэршүү торгон дэгэлдээ
Шэмэг зүүдхэл нэмэрэнхэй,
Хэниинь хэнһээ гоёыень,
Хэнэйнь юугээр үлүүень,
Хэнэйнь энэ мүрысөөндэ
Илахыень мэдэхэб теэд.

Сагаан һарын дангинанарай
Шадамар бэрхынь сэгнэеэл.
Шанаһан талхан, хуушуур
Саг зуура бэлдэгдэхэнь,
Хонгёо дуунууд зэдэлжэ,
Хүгшэд, үбгэд баясахань,
Хүгжэм доро хатархань,
Хүхюун ёохор эхилхэнь.

Хэзээш нэгэн эрхимлэхэ,
Хүндэтэ нэрэдэ хүртэхэ.
Зоримгой басаган шалгаржа,
Золтой байһанаа мэдүүлхэ.
Сагаан һарын дангинын
Сагаалха замынь утахан лэ,
Аймагай түбтэ мүрысэхэ,
Улаан-Үдэдөө угтуулха,
Олоной магтаалда хүртэхэ.
Хүүхэн дүүхэй дангина,
Холын замда зориходоо,
Урда сагай заншалые
Алдангүйгөөр ябаарай,
Удхаар дүүрэн үреэлээ
Улад зондоо хэлээрэй,
Хонгёо һайхан аялгаар
Худан голоо магтаарай,
Буряад арадай хатараар
Бултанай дура татаарай,
Түүхэтэ домогоо
түүрэзхэдээ,
Түрэл нютагаа дурдаарай,
Тараг айрагаа сүршэжэ,
Түрүү һуури эзэлээрэй.

Н. БУДОЖАПОВА,
РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша.
Могсохон нютаг.

ҺАЙНДЭРЭЙ БЭЛЭГ

Буряадай номой хэблэлээр «Крылья юности» гэһэн ном барлагдажа, үргэн олон уншагшадые, илангаяа агаарай далита онгосонуудые жолоодогшодые баясуулба, урма баяраар халяаба.

Авторынь СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн П. С. Казаринов болоно. Петр Степанович Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ летчик ябаһан хадаа үргэн Буряад ороной эрэлхэг зоригтой хүбүүдэй фронт дээрэ дайлалдаһан тухай, мүн манай республикада тиихэ үедэ «Осоавиахимай» аэроклубта һуралсажа гараһан нүхэд тухайгаа һонирхолтойгоор бэшэһэн байна. Энээнһээ гадна Зүүн Сибириин граждан агаарай флодой 81-дэхи эскадрилиин болон Забайкалиин сэрэгэй летчигүүдэй һургуули дүүргэжэ гараһан залуу летчигүүдай дайнай эхилһэн түрүүшын үдэрнүүдһээ фашис эзэмдэгшэдтэй тэмсэжэ, баатар габьяа харуулһан, мүн дайнай һүүлээр Совет Армиин агаарай сэрэгэй флодто болон граждан авиацида хүдэлжэ ябаһан тухай үнэншэмэ зохидоор бэшэжэ, уншагшадтаа бэлэглэбэ.

Номой түрүүшын хуудаһануудһаа эхилээд Буряад оронदо Аэрофлодой байгуулагдаһан, 1926 онһоо мүнөөдэр хүрэтэр агаарай далита онгосонуудые жолоодожо, холые дүтэ болголсожо ябадаг летчик, вертолетчик, инженернүүд, техникүүд тухай һонирхон уншанабди.

Олон хэһэгтэйгээр барлагдаһан энэ ном соо дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ эрэлхэг зориг харуулан дайлалдажа, дайгаа дараад амгалан тайбан ажабайдалай охин руу умбажа орогшодой дунда үйлэдбэриин түрүүшүүл, республикын габьяата хүдэлмэрилэгшэд олон гээшэ. Тэдэнэй дундаһаа республикын мэдээжэ уран зохёолшо Даширабдан Батожабай, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, Улаан-Үдын авиапредприятиин ветеранууд Е. М. Стулев, Л. С. Петинов, Л. А. Убеев, Д. И. Таболин, С. М. Тарасов, Б-Г. Ц. Цыденов, В. П. Михалев болон бусадые нэрлэлтэй.

Байгша оной майн 9-дэ Эхэ орон доторнай тэмдэглэгдэхэеэ байгаа Агууехэ Илалтын 45 жэлэй ойн һайндэрэй урда тээ хэблэгдэһэн энэ ном олон уншагшадта ёһотой бэлэг болохонь дамжаггүй.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

АНХАНАЙ ЗАНШАЛ ҺЭРГЭЭЖЭ...

Һаяхан Баунтын районой түб Багдарин һууринда Сагаан һара угталга үргэнөөр тэмдэглэгдэбэ. Энэ һайндэрэй программада буряад арадай наадануудһаа гадна спортын зүйлнүүдээр мүрысөөнүүд оруулагдажа, олоной хабаадалгатайгаар үнгэргэгдөө һэн. Эндэ Баунтын райсоведэй гүйсэдкомой арадай эрдэм һуралсалай таһагай командынхид бүгэдэнһөө олон очко абажа, Сагаалганай кубогта хүртэһэн байна. Удаадахи һууринуудта районой милициин таһагай, райпогой команданууд гараһан юм. Гадна хубиин тоосоогоор эрхимлэгшэдтэ шангууд барюулагдаа. Жэшээлбэл, бүхэ барилдаанда—Баир Эрдынеев, шагай нааданда—Ц. Ширапов, Б. Бадмажапов, гарай шадал туршалгада Г. Соболев гэгшэд илажа гараа.

Саашадаа Сагаан һарые угталгын найр наадан зүжэглэмэл харалгаар үргэлжэлөө һэн. Һайндэрые хүтэлбэрилһэн Зинаида Гармаева Булат Цыбенов хоёр сугларагшадые Шэнэ жэлээр амаршалаад, Сагаан үбгэниие (Э. Бошектуев), морин жэлые (Б. Цынгыжапов) угтахые уряалаа һэн. Сагаан үбгэнэй хэлэһэн һайхан үреэлнүүдые тогтоожо абаһанай удаа арбан хоёр жэлнүүдые харуулһан хөөрхэн хүүгэд тайзан дээрэ хатар-наада табяа.

Иигэжэ Сагаалганай найр наадан Багдаринда түрүүшынхиеэ үргэн дэлисэтэйгээр үнгэргэгдэжэ, анханай заншал һэргээгдэбэ гээшэ.

Л. БАНЗАРАКЦАЕВА,
Баунтын РОМЦ-ын методист.

МВД-һээ МЭДЭЭСЭНЭ

Байгша оной март һарын үнгэрөөд байһан долоон хоногой туршада республика дотор 181 гэнэ усал, аюул болобо. Тэрэ тоодо 3 хүн алуулһан, 19-ниинь хүндөөр гэмтэһэн, 1 эхэнэрые хүсөөр эдлэһэн, 14 ушарта тонохо, хулгайлха зорилготойгоор доб-толго хэгдэһэн, 14-дэнь хулиган ааша гаргагдаһан, гүрэнэй, ниитын болон үмсын зөөри хулгайлха ябадал 103 удаа тодоруулагдаһан байха юм.

Яруунын районой Исэнгэ һууринай хуулиин наһа гүйсөөгүй Т. Жапов бага аматай буугаар наадажа байһаар, хүршынгөө заахан хүбүүн С. Сультимов гэгшые хүндөөр шархатуулһан байба. Тэрэнэй үбгэн аба Б-М. С. Будаевай нюусаар хэрэглэдэг энэ буу милицидэ тэмдэглэгдээгүй байба.

Мартын 12-то Улаан-Үдэ хотын Пролетарска үйлсөөр ажаһуудаг А. П. Попов һогтуугаар хэрүүл ааша гаргажа, хүршэ Е. А. Данилкинае ба тэрэнэй эхые хутагаар дайраһан байгаа. Энэ хэрэгые мүрдэхэеэ ерэһэн милициин старшина Перелыгиниие тэрэ һүхөөр дайража үрдиһэн байха юм. Мүн энэ үдэр 13-дахи СПТУ-гай һурагшад Н. Ибрагимов, И. Редько хоёр Улаан-Үдын Трубачеевэй үйлсын 12-доки гэрэй газаа Н. О. Павловагай гарһаа сүүмхыень буляажа абаад, тэрьелһэн байба. Патрульно-постовой албанай хүдэлмэрилэгшэд эдэнэрые тэрэ доронь барижа, сүүмхыень эзэндэнь бусааба.

Мартын 13-да Гусиноозерск хотын милициин сержант А. В. Олзоев үйлсэдэ ябатараа буугай һурэхэ абяа дуулаһан байгаа. Тэрэнэй буугай һурэһэн газарта ерэхэдэнь, хаанашье хүдэлдэггүй К. Н. Белых, пистоледээрээ милициин хүдэлмэрилэгшые айлгажа, дүтэлүүлбэгүй. Яахашье аргаяа бараһан Олзоев өөрынгөө буу хэрэглэжэ, тэрэнэй буу абажа үрдиһэн байна. Тэрэниие барихадань, хармаан соонь үшөө хоёрдохи пистолет байба. Энэ хэрэгээр мүрдэлгэ хэгдэнэ.

Мартын 14-18-най үдэрнүүдтэ Баунтын районой Багдарин, Захааминай районой Сахир тосхонуудта ажаһуудаг архэтэд Р. В. Грим, М. Г. Донгоров гэгшэд архиин һогтуугаар түрэлхидөө хутагаар дайраба. Мартын 17-ной үдэр Хэжэнгын районой түбэй больницада сээжэ руугаа хутагаар дайруулһан А. С. Пешан оруулагдаба. Мүрдэлгэ хэжэ үзэхэдэ, тэрэниие һамганиинь хутагаар дайраһан байба.

Буряадай хүдөө ажахын институдай студент Н. Д. Бадмажаловые танигдаагүй хоёр хүн сохиһон байгаа. Мүрдэлгэ хэхэдэ, хаанашье хүдэлдэггүй А. Г. Петров 10-дахи СПТУ-гай һурагша Е. С. Караушин гэгшэд баригдаба.

Үнгэрөөд байһан долоон хоногой туршада республика дотор 25 түймэр боложо, 47 мянган түхэригэй гарза хэгдэбэ.

Тэрэшэлэн энэ үе соо элдэб хулиган ааша гаргаһан 863 хүн баригдаһан байха юм.

БУРЯАДАЙ АССР-эй МВД-гэй ПРЕСС-БҮЛЭГ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

МАРТЫН 26-һаа АПРЕЛИИН 1 БОЛОТОР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 26

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Пионеры»—баримтата фильм. 10.05—Футболой шэнжэлэл. 10.35—«Ан амитадай аймагта». 11.35—Москвагай сэрэгэй округой дуу, хатарай ансамблиин концерт. 12.05—Хүнгэн атлетикээр дэлхэйн чемпионат. Кросс. 12.35—Э. Денисов. «Исповедь» баледһээ сюитэ. 13.15—«Эртэ урдын Псковой үнгэ будагууд», 14.00—Москвагай Гүрэнэй филармониин симфоническа академическэ оркестрэй концерт. 14.45—Баримтата фильм. 15.05—Домроор наадаха. 17.05—«По вине ребенка»—баримтата фильм. 17.35—«Амар сайн, хүгжэм!» 18.05—Бангладеш: шэнэ хараа замууд. 18.25—Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 19.25—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 19.30—Время. 20.00—Политическэ хөөрэлдөөн. 20.45—«Гамлет»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00—Время. 22.30—«Гамлет»—уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 23.45—Футболой шэнжэлэл. 00.15—Театрай уласхоорондын үдэр—1990 он. 01.15—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 10.00—Үглөөнэй гимнастика. 10.15—Итальян хэлэн. 10.45—Ф. Шопенэй зохёолнууд. 11.25—«Два капитана»—6 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 12.35—Нэгэ актерой театр. П. Ершов. «Конек-горбунок». 14.05—«Зарькина земля»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери.

ВТОРНИК, 27
ТЕАТРАЙ УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Искусство быть красивой»—баримтата фильм. 9.50—«Хүхюун стартнууд». 10.35—Хүгжэмтэ дамжуулга. 10.55—Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 11.55—Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ. 12.55—«Взыскующий храма»—баримтата фильм. 13.25—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.30—Время. 14.00—Б. Чичибабин тухай. 17.30—Компьютертай харилсаан. 18.15—Финляндиин телевидениин программа. 18.45—Ахалагша классайхидта уран зохёолой дамжуулга. 19.30—Время. 20.00—«Могрун чика»—үхибүүдтэ уран һайханай фильм (ЧССР). 21.10—СССР-эй арадай артист М. Лиепын дурасхаалда зорюулагдаһан баримтата фильм. 22.00—Время. 22.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40—Литературно-уран һайханай «үгэ»

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 10.00—Үглөөнэй гимнастика. 10.15, 12.40—Француз хэлэн. 10.45—Баримтата фильм. 11.25—«Два капитана»—6 серитэй уран һайханай

СРЕДА, 28

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Мультфильм. 10.05—«Любимец публики»—үхибүүдтэ фильм. 11.25—Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «Һолонго» гэһэн уласхоорондын VIII фестиваль (ФРГ). 12.00—Баримтата фильмүүд. 12.50—Концерт. 13.30—Время. 14.00—«А дольше всего продержалась душа»—баримтата фильм. 14.50—Ашхабад хотын хүүгэдэй филармониин скрипачнуудай ансамблиин концерт. 15.20—«Без дублей»—баримтата фильм. 17.30—Чилидэ һунгалтын урдахи байдал, мүн, наци болон тэрэнэй ёһо заншалнуудые һэргээхэ тухай баримтата фильм. 18.00—Мультфильм. 18.10—«Амар сайн, хүгжэм!». 18.25—Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 19.25—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 19.30—Время. 20.00—В. Егоровой дуунууд. 20.30—Кинопанорама. 22.00—Время. 22.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40—СССР-эй арадай артист. А. Папанов тухай баримтата фильм. 23.35—Шэнэ һонин. 24.00—Футболоор нүхэр ёһоной уулзалга. СССР-эй ба Голландиин суглуулагдамал команданууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 10.00—Үглөөнэй гимнастика. 10.15, 12.50—Немец хэлэн. 10.45—Россин хатарай ансамблиин концерт. 11.25—«Два капитана»—6 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 13.20—Кайсын Кулиев тухай.

ЧЕТВЕРГ, 29

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Мультфильм. 9.45—«Псковой газар дайда». 10.20—Футболоор нүхэр ёһоной уулзалга. СССР-эй ба Голландиин суглуулагдамал команданууд. 12.05—В. А. Моцарт. 12.25—Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 13.25—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.30—Время. 14.00—Нэгэ актерой театр. Л. Филатов. «Про Федота-стрельца, удалого молодца». 15.00—Концерт. 17.30—Дагестанай АССР-эй Гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин концерт. 18.10—Баримтата фильм. 18.30—Эрдэм ухаанай һонин. 19.15—«Амар сайн, хүгжэм!» 19.30—Время. 20.00—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 20.40—«Победитель»—уран һайханай фильм. 22.00—Время. 22.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40—«Агаарай долгиндо хүгжэм». 00.40—Үйлэ хэрэгүүд ба һанамжанууд. 01.10—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 10.00—Үглөөнэй гимнастика. 10.15, 12.25—Испан хэлэн. 10.45—Баримтата фильмүүд: «Маленькая Нина» (Казахфильм), «Игра в бирюльки» (Свердловско киностуди). 11.15—«Два капитана»—6 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 12.55—Ритмическэ гимнастика. 13.25—«Варь-

ПЯТНИЦА, 30

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Мультфильм. 9.55—«Победитель»—уран һайханай фильм. 11.20—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 12.00—«Аяншалагшадай клуб». 13.30—Время. 14.00—«Виват, Россия!». 14.40—Ленинградай Гүрэнэй М. Горькиин нэрэмжэтэ драмын академическэ Ехэ театрай «История лошади»—гэһэн фильм-зүжэг. 16.45—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда» гэһэн программада хүгжэмтэ хабсаргалта. 19.25—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 19.30—Время. 20.00—Россидахи революциин асуудалнуудаар В. И. Ленинэй зохёолнууд тухай. 20.20—Мультфильм. 20.30—Гитараар наадаха. 20.40—«Квадратура круга» гэһэн дамжуулгые В. Познер хүтэлхэ. 22.00—Время. 22.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40—«Хараа бодол». 00.10—Хүгжэмтэ дамжуулга. 00.35—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 10.00—Үглөөнэй гимнастика. 10.15, 12.45—Англи хэлэн. 11.00—«Бидэнтэй хамта, бидэнэр шэнгеэр, бидэнэрһээ үлүүгээр хэ». 11.30—«Два капитана»—6 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 13.15—«Левша»—уран һайханай фильм. 14.40—Уран зураашa К. Васильев тухай. 15.10—«Принц и нищий»—уран һайханай фильм. УЛААН-ҮДЭ. 17.25—Мульт-

СУББОТО, 31

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Обьектив». 10.05—«Эжы, аба ба би». 10.35—«Оршон байгыш, Газар дэлхэймнай!». 11.35—Бурда моден дурадхана... 12.10—«Архив смерти»—5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 13.40—Ангуудай цирк. 14.25—«Файнэшнл Таймс» газетын экономическа шэнжэлэгшэдтэй уулзалга. 14.55—Эрдэм дэлгэрүүлгын программын хуудаһадаар. 15.55—Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «Һолонго» гэһэн уласхоорондын VIII фестиваль (Сенегал). 16.30—Ажалай ба социальна асуудалнуудаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. И. Щербаковтой уулзалга. 17.30—«Наадыш, гармонь». 1-дэхи хубинь. 18.45—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.30—«Наадыш, гармонь». 2-дохи хубинь. 20.25—Фотоконкурс. 20.30—«Следопыт»—уран һайханай фильм. 22.00—Время. 22.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40—Телескоп. 23.00—«Все звезды»—киноконцерт. 23.45—«Һүниин тэнгэй урда ба һүүлээр».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Хозяин тайги»—уран һайханай фильм. 10.35—Туркмениин хүдөө ажахын шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай баримтата фильм. 10.55—«Два капитана»—6 серитэй уран һайханай фильм. 6-дахи сери. 12.00—«Арадай уран бэлиг». 14.00—«Без сына не приходи»—уран һайханай фильм. 15.20—Баримтата

ВОСКРЕСЕНИ, АПРЕЛИИН 1

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Бултанай эрхилхэ спорт». 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—«Эртэ үглөөнһөө» 11.00—«Эсэгэ орондоо алба хэнэ». 12.00—Үглөөнэй энеэдэ зугаанай дамжуулга. 12.30—«Дэлхэйе тойрон». 13.30—«Архив смерти»—5 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 15.10—«Элүүр энхэ байлга». 15.55—Кино-мэдээсэл». 16.55—Мультфильм. 17.15—Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 18.30—«Там, на неведомых дорожках...»—уран һайханай фильм. 20.00—«Дуу хадуужа аба». Ехэшүүлдэ ба үхибүүдтэ. 20.15—«КВН-90». Мүнөө жэлдэ түрүүшын уулзалга. Одессын Гүрэнэй университедэй команда болон Москвагай горно институдай ба Москвагай буладай ба шудхасануудай институдай нэгэдэмэл команда хабаадаха. 22.00—Время. 22.30—«Хэтэдээ мүнхэ зүйлнүүд тухай бодолнууд». 22.45—П. И. Чайковский. Зуун романс. 23.00—«Зүжэгэй һүүлээр». 00.10—Дайана Росс дуулаха (США).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Зарядкада зогсогты». 9.15—«На войне, как на войне»—уран һайханай фильм. 10.40—НБА-гай мэргэжэлтэ баскетболистнуудай дунда США-гай чемпионат. 11.40—«Хани харилсаан».—видеоканал. 15.10—«Совет Росси»—видеоканал. 17.40—

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

КПСС-эй Буряадай обкомой пленум тухай информационно мэдээсэл, КПСС-эй XXVIII съездын делегадуудай һунгалта үнгэргэхэ областной партийна организациин комиссиин бүридэл мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаһанда толилогдоо.

Арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй түрүүшын сессинүүд эхилхэнь. Тэдэнэй зүбшэхэ зүйлдэ арадай хиналтын комитедэй (бүлэгэй) түрүүлэгшэ заатагүй һунгагдаха ёһотой. Энэ тушаалтаниие һунгаха тухай Буряадай АССР-эй Конституци дотор заагданхай. Республикын арадай хиналтын органуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ талаар юун гэжэ бодоноб? Газетын штатнабэшэ корреспондент Л. Синегрибовэй республикын арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ И. М. Пытинтэй хэһэн хөөрэлдөөн номерой хоёрдохи хуудаһанда.

«Үһэнэйнгээ сайтар...»— иимэ гаршаг доро газетын гурбадахи хуудаһанда А. Коротаевагай А. С. Плужникова тухай зураглал бии.

«Эртэ урдын искусство гэдэргээ бусаба»— бурханай дүрэ зурагша уран зураашa, лама Данзан Дондоковой выставкэ тухай Н. Дондоковагай хөөрөөн.

Кино, Театрнуудта

Театр оперы и балета
Кошкин дом—в 12, Большой концерт из произведений П. И. Чайковского, концерт-викторина «Знаете ли вы творчество П. И. Чайковского?»—в 19.

Бурятский драматический театр имени Х. Намсараева
Закрытие Сагаан һарын найр (Праздник белого месяца)—в 18.

Русский театр драмы
Акселераты—в 13, 18.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Бултанай эрхилхэ спорт». 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—Эртэ үглөөнһөө». 11.00—«Эсэгэ орондоо алба хэнэ». 12.00—Үглөөнэй энеэдэ нааданай программа. 12.30—«Аяншалагшадай клуб». 14.00—«Хүгжэмтэ киоск». 14.30—Грециин национальна һайндэртэ—Дулдынги бэшэ байдалай үдэртэ. 15.10—Киножурнал 15.20—«Еще до войны»—уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 16.25—«Дэлхэйн врачнууд ядерна дайнай аюулые зайсуулхын түлөө» гэһэн уласхоорондын эмхиин Хиросимада болоһон конгресс. 17.15—Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 18.30—Хүүгэдтэ мэдээсэлэй-публицистическэ «Марафон-15» программа. 20.00—Гитараар наадаха. 20.10—Мультфильм. 20.25—«Единственная дорога»—уран һайханай фильм. 22.00—Долоон үдэр. 23.00—«Хэтэдээ мүнхэ зүйлнүүд тухай бодолнууд». 23.15—Дуунай мүндэлэлгэ. 23.40—«Ашар»—баримтата фильм. 00.40—СССР-эй арадай артист И. С. Козловскиин хабаадалгатай хүгжэмтэ фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Зарядкада зогсогты!». 9.15—Скрипичнэ хүгжэмэй концерт. 9.50—«Аплодисменты»—баримтата фильм. 10.10—«Чужие игры»—уран һайханай фильм. 11.30—Баримтата фильм. 11.45—Мультфильм. 12.30—«Аяншалагшадай клуб». 14.00—«Дикий Гаврила»—үхибүүдтэ фильм. 15.10—«Мисс Подмосковья»—баримтата фильм. 15.30—«Совет Росси»—видеоканал. 18.00—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.00—«Профессия — оператор»—баримтата фильм. 19.30—Киносерпантин. 1-дэхи дубль. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—Киносерпантин. 2-дохи дубль. 22.00—Долоон үдэр. 23.00—Киносерпантин. 3-дахи дубль. 01.15—«История лошади»—фильм-зүжэг. 03.20—Хүнгэн атлетикээр дэлхэйн чемпионат. Кросс.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-67; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79 п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. [illegible]ректор 2-40-45. Н-03386. № 70.